

STUDIE IN CIJFERS AD

EINDRAPPORT

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

KOEN VAN DER VEN, EMINA VAN DEN BERG

IN OPDRACHT VAN

STUDIEKEUZE123

AMSTERDAM, OKTOBER 2021

Samenvatting

De wens van Studiekeuze123 is om Studie in Cijfers voor Associate degree-opleidingen uit te brengen. Dit onderzoek heeft bekeken wat daarvoor de meest geschikte beknopte set indicatoren is. Dat heeft geresulteerd in een set indicatoren voor voltijdopleidingen en een set indicatoren voor deeltijd- en duale opleidingen.

Het onderzoek

Studiekeuze123 verzamelt en verspreidt objectieve studiekeuze-informatie over alle bekostigde hbo- en wo-opleidingen, onder andere via Studie in Cijfers. Studie in Cijfers wordt momenteel alleen gemaakt voor voltijd bekostigde bacheloropleidingen, zowel hbo als wo. Omdat steeds meer studiekeuzers de keuze laten vallen op een Associate degree-opleiding (Ad-opleiding), is de wens van Studiekeuze123 om Studie in Cijfers ook voor Ad-opleidingen uit te gaan brengen.

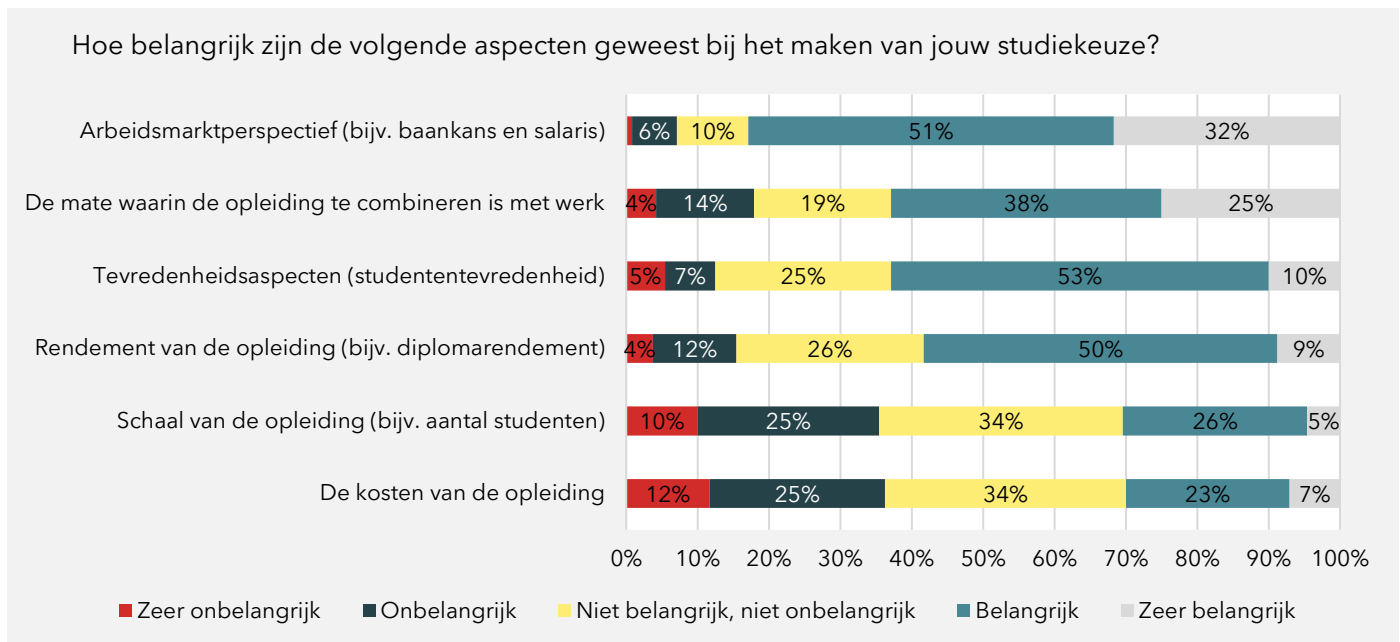
Studiekeuze123 heeft aan SEO gevraagd welke beknopte set aan kwantitatieve indicatoren de beste basis is voor een studiebijsluiter van Ad-opleidingen. Allereerst is er bekeken welke informatie beschikbaar is in bestaande bronnen via deskresearch. Alle mogelijke studiekeuzemotieven en potentiële indicatoren zijn daarbij op een rijtje gezet. Vervolgens is een verdiepende vragenlijst uitgezet onder Ad-studenten, waarin verder is ingegaan op hun studiekeuzemotieven en de informatie die zij hebben gebruikt - of hebben gemist - bij hun studiekeuze. Aan de hand van een vijftal criteria (kwantificeerbaarheid, vergelijkbaarheid, beschikbaarheid, voldoende/vanaf wanneer beschikbaar, belangrijkheid) is vervolgens van alle gevonden potentiële indicatoren bepaald of zij geschikt zijn voor Studie in Cijfers Ad-opleidingen. Dit heeft geleid tot een lijst van potentiële indicatoren die geschikt zijn voor Studie in Cijfers Ad. Samen met de werkgroep Studie in Cijfers voor Ad is deze lijst van potentiële indicatoren teruggedrongen tot twee definitieve sets aan indicatoren, een set voor voltijdopleidingen en een set voor deeltijd-/duale opleidingen.

Informatiebehoefte van Ad-studenten

Verschillende bronnen zijn geraadpleegd om potentiële indicatoren te achterhalen. Alle gevonden potentiële indicatoren zijn verzameld in een schema en onderverdeeld in de thema's opleiding, vervolgonderwijs, arbeidsmarkt en overig. De belangrijkste motieven om te kiezen voor een Ad-opleiding zijn de studieduur van twee jaar, het behalen van een diploma op hbo-niveau en de mogelijke doorstroom naar de hbo-bachelor. Uit verschillende bronnen is op te maken dat een meerderheid van de Ad-studenten deze motieven belangrijk vindt bij hun studiekeuze.

Met de verdiepende vragenlijst is boven tafel gekomen dat ook het arbeidsmarktperspectief een belangrijk aspect is bij de keuze voor een Ad-opleiding (zie Figuur S.1). Ook de mate waarin de opleiding te combineren is met werk, tevredenheidsaspecten en het rendement van de opleiding vindt een meerderheid van de studenten belangrijk tijdens de studiekeuze. Voltijdstudenten vinden het arbeidsmarktperspectief (zeer) belangrijk (86 procent), deeltijd- en duale Ad-studenten vinden de mate waarin werk en studie gecombineerd kunnen worden (zeer) belangrijk (87 procent) (uitsplitsing niet weergegeven in de figuur).

Figuur S.1 Het arbeidsmarktperspectief is het belangrijkste aspect bij de studiekeuze

Bron: Enquête onder eerstejaarsstudenten van bekostigde Ad-opleidingen (2021), bewerkingen SEO

Meest geschikte set indicatoren

Aan de hand van vijf criteria is bepaald welke potentiële indicatoren geschikt zijn voor opname in Studie in Cijfers voor Ad-opleidingen. Dat heeft geleid tot een lijst indicatoren die de voorkeur geniet en een lijst aanvullende indicatoren. In samenspraak met de werkgroep zijn deze lijsten teruggedrongen tot twee sets indicatoren, één set voor voltijdopleidingen en één set voor deeltijd- en duale opleidingen. Er zijn nog enkele keuzes te maken bij bepaalde indicatoren.

De set indicatoren voor **voltijd Ad-opleidingen**:

- Algemene tevredenheid;
- Tevredenheid over aansluiting met beroepsloopbaan;
- Doorstroom naar tweede studiejaar;
- Diploma na twee jaar;
- Aandeel dat binnen twee jaar doorstroomt in ho vervolgopleiding:
  - Top vijf opleidingen daarbinnen;
- Aandeel met een baan na afstuderen, al dan niet met een loondrempel:
  - *Mogelijk: top vijf sectoren waar afstudeerders in terecht komen;*
  - *Mogelijk: Aandeel met een baan, al dan niet met een loondrempel, 5 jaar na afstuderen.*

De set indicatoren voor **deeltijd en duale Ad-opleidingen**:

- Algemene tevredenheid;
- Tevredenheid over aansluiting beroepspraktijk;
- *Maatstaf die inzicht geeft in studiebelasting per week met toelichting over mate van flexibiliteit;*
- Doorstroom naar tweede studiejaar;

- Diploma na twee jaar;
- Aandeel dat binnen twee jaar doorstroomt in ho vervolgopleiding:
  - Top vijf opleidingen daarbinnen;
- *Aandeel met een baan, al dan niet met een loondrempel:*
  - *Mogelijk: top vijf sectoren waar afstudeerders in terechtkomen;*
  - *Mogelijk: Aandeel met een baan, al dan niet met een loondrempel, 5 jaar na afstuderen.*

Belangrijke kanttekening is dat de maatstaf die inzicht geeft in studiebelasting per week zeer informatief is voor deeltijd- en duale studenten, maar nog wel beter uitgedacht moet worden. Ook is de indicator voor arbeidsmarkt-perspectief niet helemaal bevredigend. Ook hier geldt dat voor de tevredenheid andere mogelijkheden zijn.

Inhoudsopgave

Samenvatting	i
1 Inleiding	1
1.1 Associate degree	1
1.2 Studie in Cijfers	2
1.3 Onderzoeksvragen	3
1.4 Het onderzoek	3
1.5 Leeswijzer	4
2 Deskresearch	5
2.1 Informatie beschikbaar via Studie in Cijfers	7
2.2 Bronnen over studiekeuzemotieven van Ad-studenten	7
2.3 Bronnen met afgeleide studiekeuzemotieven van Ad-studenten	11
2.4 Bronnen zonder studiekeuzemotieven van Ad-studenten	12
3 Verdiepende enquête onder Ad-studenten	13
3.1 Motieven om specifiek voor een Ad te kiezen	13
3.2 Belangrijke aspecten bij het maken van studiekeuze	14
3.3 Tevredenheidsindicatoren nader onderzocht	15
3.4 Rendementsindicatoren nader onderzocht	16
3.5 Arbeidsmarktindicatoren nader onderzocht	17
3.6 Ontbrekende informatie en geraadpleegde informatiebronnen	18
3.7 Toevoegingen aan de tabel met potentiële indicatoren	19
4 Geschiktheid potentiële indicatoren voor Studie in Cijfers Ad	20
4.1 Toelichting criteria	20
4.2 Thema opleiding	21
4.3 Thema vervolgonderwijs	28
4.4 Thema arbeidsmarkt	29
4.5 Thema overig	32
4.6 Samenvattend beeld	32
5 Definitieve set indicatoren	35
5.1 Onderbouwing van de definitieve sets aan indicatoren	35
5.2 Definitieve sets indicatoren	38
Referenties	39

1 Inleiding

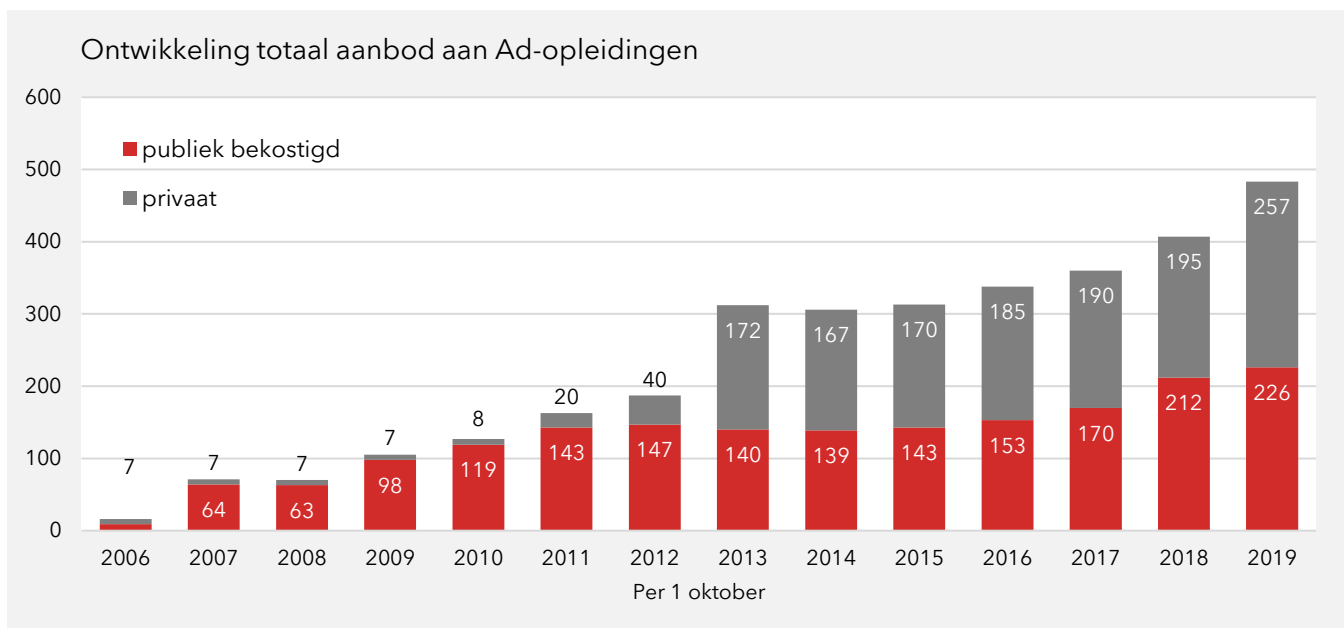
Het aantal Associate degree-opleidingen en -studenten groeit. Studiekeuze123 heeft de wens om voor deze opleidingen de studiebijsluiter Studie in Cijfers te ontwikkelen. Dit onderzoek bepaalt welke set aan kwantitatieve indicatoren het meest geschikt daarvoor is.

1.1 Associate degree

Na verschillende pilotrondes hebben Ad-opleidingen sinds 1 januari 2018 een zelfstandige status in het Nederlandse hoger onderwijs. Daarmee is een aantal veranderingen doorgevoerd om de Ad een eigen profiel te laten ontwikkelen en daarmee een volwaardig profiel te krijgen in het Nederlandse onderwijsbestel. De nieuwe status van de Ad heeft voor een impuls gezorgd in het aantal opleidingen dat aangeboden wordt. In 2019-2020 werden er in totaal 483 Ad-opleidingen aangeboden (149 unieke Ad-opleidingen; Bisschop et al., 2021), in 2018-2019 waren dat er nog 407 (141 unieke Ad-opleidingen). Het aanbod bestaat uit publiek bekostigde opleidingen en private opleidingen.

De afgelopen twee jaar zat de groei in het aanbod met name bij de private Ad-opleidingen. Figuur 1.1 toont het aanbod en de ontwikkeling in de periode 2006-2019. Het aanbod private opleidingen valt overwegend onder de sector Economie (71 procent). Het publiek bekostigde aanbod is meer divers en valt naast Economie (27 procent) ook voor een groot deel onder de sector Techniek (34 procent). Ook qua opleidingsvorm zijn er verschillen: het private aanbod is grotendeels deeltijd of duaal, terwijl 40 procent van de bekostigde Ad-opleidingen in voltijd wordt aangeboden.

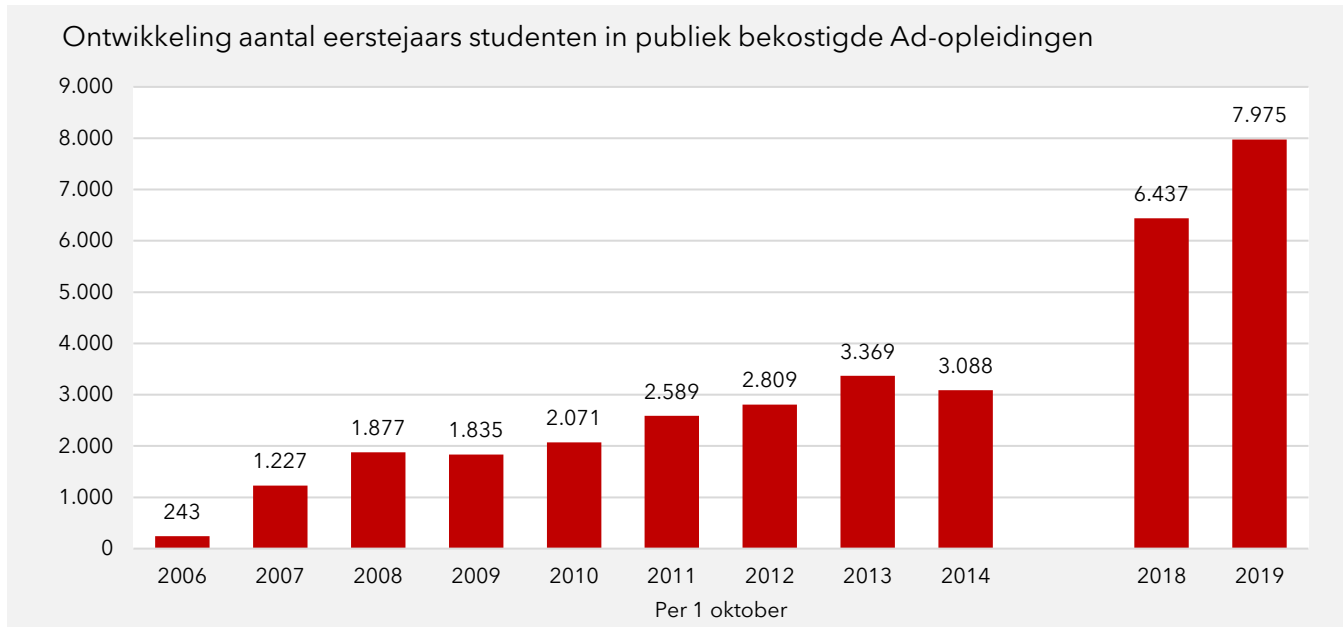
Figuur 1.1 Het aanbod van Ad-opleidingen groeit door

Bron: DUO, bewerkingen SEO Economisch Onderzoek (ontleend aan tussenrapportage monitor Associate degree in opdracht van OCW)

Ook het aantal studenten is steeds verder toegenomen, zowel bij publiek bekostigde als private Ad-opleidingen. De verwachting is dat die stijging de komende tijd verder doorzet. Dit in tegenstelling tot de instroom bij hbo-bacheloropleidingen, waar juist een lichte daling in de instroom wordt verwacht.¹

Figuur 1.2 Ook de instroom bij Ad-opleidingen blijft groeien

Noot: Voor de jaren 2015-2017 zijn de aantallen eerstejaars Ad-studenten niet uit de rapportages te halen.

Bron: DUO, bewerkingen SEO Economisch Onderzoek (ontleend aan tussenrapportage monitor Associate degree in opdracht van OCW)

De verzelfstandiging van Ad-opleidingen heeft er mede toe geleid dat een aantal hogescholen een aparte locatie heeft opgestart voor Ad-opleidingen, los van de plekken waar aan hbo-bachelorstudenten wordt lesgegeven. Voorbeelden daarvan zijn de Avans Academie, Dordrecht Academy en Rotterdam Academy. Dergelijke locaties dragen bij aan een eigen profiel van de Ad, naast de bestaande hbo- en wo-opleidingen.

1.2 Studie in Cijfers

Studiekeuze123 verzamelt en verspreidt objectieve studiekeuze-informatie over alle bekostigde hbo- en wo-opleidingen, onder andere via Studie in Cijfers. Studie in Cijfers geeft, in één oogopslag, een beeld van hoe een opleiding van een hogeschool of universiteit het doet in vergelijking met het landelijke gemiddelde. Studie in Cijfers wordt momenteel alleen gemaakt voor bekostigde voltijdbacheloropleidingen, zowel hbo als wo.

Voor steeds meer studiekeuzers valt de keuze op een Ad-opleiding. De wens van Studiekeuze123 is Studie in Cijfers ook voor Ad-opleidingen uit te gaan brengen. Dat dit nog niet plaatsvindt komt doordat Associate degree-opleidingen nog relatief nieuw zijn. Omdat in de berekening van de indicatoren gebruik wordt gemaakt van historische gegevens, is de vulling van de indicatoren nog onvoldoende. Daarnaast zijn Ad-opleidingen relatief klein en kunnen vanwege privacyoverwegingen niet alle gegevens getoond worden. Tegelijkertijd stelt Studiekeuze123 zichzelf de vraag of de bestaande indicatoren voor hbo- en wo-bacheloropleidingen ook aansluiten bij de informatiebehoefte van een studiekeuzer die een Ad-opleiding overweegt.

¹ Bron: <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/hbo/studenten-hbo/prognose-aantal-studenten-hbo>

1.3 Onderzoeksvragen

Het onderzoek gaat in op de volgende onderzoeksvraag:

Welke beknopte set aan kwantitatieve indicatoren biedt in samenhang de beste basis voor een studiebijsluiters van Ad-opleidingen?

NB: Hierbij dient te worden opgemerkt dat de indicatoren een kwantitatieve bron dienen te hebben, maar dat het zowel om kwantitatieve als kwalitatieve informatie kan gaan.

Om de hoofdvraag te beantwoorden onderscheiden we de volgende twee onderdelen met bijbehorende subvragen, afgeleid uit de deelvragen zoals opgesteld in de offerteaanvraag:

Onderdeel 1: Informatiebehoefte-onderzoek onder huidige eerstejaars Ad-studenten

- 1a. Welke kwantitatieve indicatoren zijn belangrijk voor studiekeizers bij het vergelijken van verschillende bekostigde Ad-opleidingen?
  - Verschilt dit tussen voltijd-, deeltijd- of duale Ad-studenten?
- 1b. Welke kwantitatieve indicatoren zijn doorslaggevend bij het maken van een definitieve keuze voor een Ad-opleiding?
  - Verschilt dit tussen voltijd-, deeltijd- of duale Ad-studenten?
- 1c. Kan er volstaan worden met één en dezelfde set aan kwantitatieve indicatoren voor de studiebijsluiters voor zowel voltijd-, deeltijd- en duale Ad-opleidingen?
  - Zo nee, welke verschillen zijn daarin nodig?

Onderdeel 2: Data beschikbaarheidsonderzoek

- 2a. Welke kwantitatieve indicatoren opgehaald in onderdeel 1 zijn structureel beschikbaar?
  - Per indicator: Welke bestaande databron(nen) kunnen hiervoor worden benut?
- 2b. Welke behoefte is er aan te ontwikkelen aanvullende kwantitatieve bronnen om aan de informatiebehoefte van studiekeizers met een voorkeur voor Ad-opleidingen te voldoen?

1.4 Het onderzoek

Door middel van vier onderzoeksstappen geeft dit onderzoek antwoord op de onderzoeksvragen. Allereerst is er bekeken welke informatie beschikbaar is in bestaande bronnen via deskresearch. Alle mogelijke studiekeuzemotieven en potentiële indicatoren zijn daarbij op een rijtje gezet. Vervolgens is er een verdiepende vragenlijst uitgezet onder (voornamelijk) eerstejaars Ad-studenten, waarin verder is ingegaan op hun studiekeuzemotieven en de informatie die zij hebben gebruikt - of misten - bij hun studiekeuze. In derde stap is van alle gevonden potentiële indicatoren bepaald of zij geschikt zijn voor Studie in Cijfers Ad-opleidingen. Dat is gedaan aan de hand van vijf criteria (kwantificeerbaarheid, vergelijkbaarheid, beschikbaar, voldoende/vanaf wanneer beschikbaar, belangrijkheid). Als een potentiële indicator niet voldoet aan één van de criteria, dan is de indicator niet geschikt. Dit heeft geleid tot een lijst van potentiële indicatoren die geschikt zijn voor Studie in Cijfers Ad. In de laatste stap is deze lijst besproken met een werkgroep van vertegenwoordigers van Ad-opleidingen en Studiekeuze¹²³. Samen met deze werkgroep zijn we gekomen tot (een advies over) een definitieve set aan indicatoren.

1.5 Leeswijzer

Het onderzoek bestaat uit verschillende onderzoeksstappen die in aparte hoofdstukken aan bod komen. Hoofdstuk 2 beschrijft wat er al bekend is over studiekeuzemotieven van Ad-studenten op basis van bestaande bronnen. Hoofdstuk 3 geeft de resultaten weer van verdiepende vragen over de studiekeuzemotieven die gesteld zijn aan huidige Ad-studenten. Hoofdstuk 4 bepaalt welke van de gevonden potentiële indicatoren geschikt zijn om op te nemen in Studie in Cijfers voor Ad-opleidingen. Tot slot geeft hoofdstuk 5 advies over een definitieve set aan indicatoren die in samenspraak met de werkgroep tot stand is gekomen.

2 Deskresearch

Verschillende bronnen zijn geraadpleegd om potentiële indicatoren te achterhalen voor Studie in Cijfers Ad. De gevonden potentiële indicatoren zijn onderverdeeld in de thema's opleiding, vervolgonderwijs, arbeidsmarkt en overig.

De bedoeling van de deskresearch is om potentiële indicatoren te verzamelen. Om na te gaan wat daar al bekend over is zijn verschillende bronnen bestudeerd. Die bronnen zijn beschreven in dit hoofdstuk. De gevonden potentiële indicatoren zijn grofweg op te delen in vier thema's:

- Motieven die te maken hebben met de opleiding zelf (thema opleiding);
- Motieven die te maken hebben met het oog op vervolgonderwijs (thema vervolgonderwijs);
- Motieven die te maken hebben met de arbeidsmarkt (thema arbeidsmarkt);
- Overige potentiële indicatoren.

Tabel 2.1 geeft alle in de bestudeerde bronnen gevonden potentiële indicatoren weer, opgedeeld naar deze drie thema's (en overig). De potentiële indicatoren zijn binnen de thema's geclusterd naar onderwerp.² Voor het thema opleiding zijn dat feitelijke kenmerken (zoals de nominale opleidingsduur en opleidingsvorm), de inhoud van de opleiding, de studiebelasting, de tevredenheid over de opleiding en het studiesucces. Voor het thema vervolgonderwijs is dat het onderwerp doorstroom. Voor het thema arbeidsmarkt zijn dat de onderwerpen huidig(e) werk/werkgever, arbeidsmarktperspectief en beroepsmogelijkheden.

De potentiële indicatoren zijn letterlijk overgenomen uit de bestudeerde bronnen. Een eventuele vertaling naar een kwantificeerbare indicator die geschikt is voor Studie in Cijfers volgt in hoofdstuk 4. Wanneer potentiële indicatoren sterk overeenstemmen, is deze slechts één keer opgenomen in Tabel 2.1.³ In de tekst is toegelicht wanneer dit het geval is geweest. De tabel toont enkel een opsomming van de potentiële indicatoren die bekend zijn en geeft bijvoorbeeld geen inzicht in welke motieven belangrijker zijn dan andere. Dat komt in het vervolg van dit hoofdstuk wel aan de orde.

---

² De groepering naar onderwerp is tot stand gekomen na zorgvuldige bestudering van de gevonden potentiële indicatoren en het samenvoegen van verwante indicatoren. Zo zijn er onderwerpen van indicatoren ontstaan. Wanneer één van de gevonden indicatoren niet paste binnen de onderwerpen is deze in een nieuw onderwerp geplaatst, en is voor alle indicatoren bekeken of ze beter in dat nieuwe onderwerp passen dan in het onderwerp waar ze eerder al waren ingedeeld.

³ Voorbeeld: 'goed te combineren met werk' en 'mogelijkheid om studie, werk en privé te combineren'.

Tabel 2.1 Alle gevonden potentiële indicatoren vanuit de deskresearch

Thema opleiding	Thema vervolgonderwijs	Thema arbeidsmarkt	Overige indicatoren
<p><i>Feitelijke opleidingskenmerken</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De duur van de Ad-opleiding (2 jaar) • Een diploma op hbo-niveau • De opleiding wordt alleen als Ad aangeboden • Mogelijkheid tot deeltijd of duaal • De Ad-opleiding is in de gewenste richting beschikbaar • De kosten van de opleiding • Aantal eerstejaars (inclusief februari-instroom) <p><i>Inhoud van opleiding/studieprogramma</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Een Ad is praktijkgericht • Een Ad is beroepsgericht • Hbo-bachelor is te theoretisch • Aanpak niet te klassikaal en theoretisch en gericht op zelfstandig leren • Ad-opleiding is inhoudelijk interessant • Ad-opleiding sluit goed aan bij capaciteiten en vaardigheden • Dit Ad-programma biedt mogelijkheden om praktijkervaring op te doen • Docenten afkomstig of werkzaam in praktijk • Ik verwacht dat dit Ad-programma niet te moeilijk voor mij zal zijn • Contacttijd eerstejaars <p><i>Studiebelasting/aantal studie-uren</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De mate waarin de studie is te combineren met werk en privé • Reistijd • Realistisch beeld van de benodigde inspanning • Vrijstellingen voor lesstof vooropleiding <p><i>Tevredenheid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Algemene tevredenheid <p><i>Rendement/studiesucces</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Doorstroom naar tweede studiejaar • Het diploma behalen na X aantal jaar • Een diploma op niveau na X aantal jaar 	<p><i>Doorstroom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Na 2 jaar door met hbo-bachelor • Overeenstemming onderwijsinhoud Ad en eerste twee jaar hbo-bachelor • Aandeel dat doorstudeert in ho 	<p><i>Huidig werk/werkgever</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De aansluiting van de Ad-opleiding met huidige functie • Nodig voor doorstroom binnen het werk • Werkgever betaalt (gedeeltelijk) mee • Hoog aangeschreven door werkgever • Het volgen van een Ad-programma was een wens van de werkgever <p><i>Arbeidsmarktperspectief</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Goede arbeidsmarktperspectieven • Geen gebrek aan functies op Ad-niveau • Salaris na afstuderen • Aandeel afgestudeerden werkloos • Aandeel afgestudeerden werkzaam op niveau <p><i>Beroepsmogelijkheden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Brede opleiding: afgestudeerden komen terecht in verschillende sectoren • Het specifieke beroep dat ik met dit Ad-programma kan gaan uitoefenen spreekt mij aan • De brede beroepsmogelijkheden die dit Ad-programma biedt 	<ul style="list-style-type: none"> • Zolang ik nog geen baan heb wil ik met deze studie mijn tijd zinvol besteden

Noot: Er is geen rekening gehouden met de mate waarin motieven zwaar of minder zwaar wegen voor studiekeizers.

Bron: Bijsluiters Studie in Cijfers hbo- en wo-opleidingen (Studiekeuze123), Monitor Associate degree-opleiding (SEO, 2021), Klaar voor de groei (SEO, 2016), Monitor Associate degree 2006-2010 (SEO, 2011)

2.1 Informatie beschikbaar via Studie in Cijfers

Studie in Cijfers bestaat al voor hbo- en wo-bacheloropleidingen en is dus een logische vindplaats voor potentiële indicatoren. Het doel van Studie in Cijfers is om een opleiding te kunnen vergelijken met een landelijk gemiddelde van dezelfde opleidingen.⁴ De indicatoren die beschikbaar zijn via Studie in Cijfers voor hbo- en wo-bacheloropleidingen zijn opgenomen in Tabel 2.1. Dat zijn:

- Algemene tevredenheid;
- Aantal eerstejaars;
- Contacttijd eerstejaars (alleen wo);
- Doorstroom naar tweede jaar;
- Diploma opleiding binnen 4 jaar (wo), 5 jaar (hbo);
- Diploma van zelfde niveau (of hoger) binnen 4 jaar (wo), 5 jaar (hbo);
- Aandeel dat doorstudeert in ho;
- Aandeel afgestudeerden werkloos (alleen hbo);
- Aandeel afgestudeerden werkzaam op niveau (alleen hbo).

De arbeidsmarktgegevens worden niet voor wo-bacheloropleidingen getoond, omdat wo-studenten na de bachelor in de regel doorstuderen en dus zouden de arbeidsmarktgegevens vertekend zijn. Studiekeuze123 heeft gekozen om het diplomasucces na 4 jaar in geval van wo en 5 jaar in geval van hbo te bekijken, omdat een jaar studievertraging regelmatig voorkomt.

In voorbereiding op dit onderzoek heeft Studiekeuze123 met verschillende hbo-instellingen de bestaande Studie in Cijfers indicatoren besproken om na te gaan of ze relevant zouden zijn voor Studie in Cijfers voor Ad-opleidingen. Daaruit zijn de volgende aanvullingen gekomen:

- Bij het aantal eerstejaars is het belangrijk om ook degenen mee te tellen die in februari instromen, omdat dat voor sommige instellingen ook een belangrijk instroommoment is;
- Een diploma van hetzelfde niveau (of hoger) is misschien niet zinvol omdat er weinig Ad-switchers zijn;
- Bij een diploma na X jaar is een tijdlijn wellicht interessanter (diploma na 3, 4 en 5 jaar), omdat de Ad in de praktijk niet zo ingericht is op nominale studietijd. Het gaat er niet om of je het binnen een bepaalde tijd afmaakt, maar meer óf je de opleiding afmaakt;
- Doorstuderen in hbo-bachelor of verwante hbo-bachelor is ook interessant.

2.2 Bronnen over studiekeuzemotieven van Ad-studenten

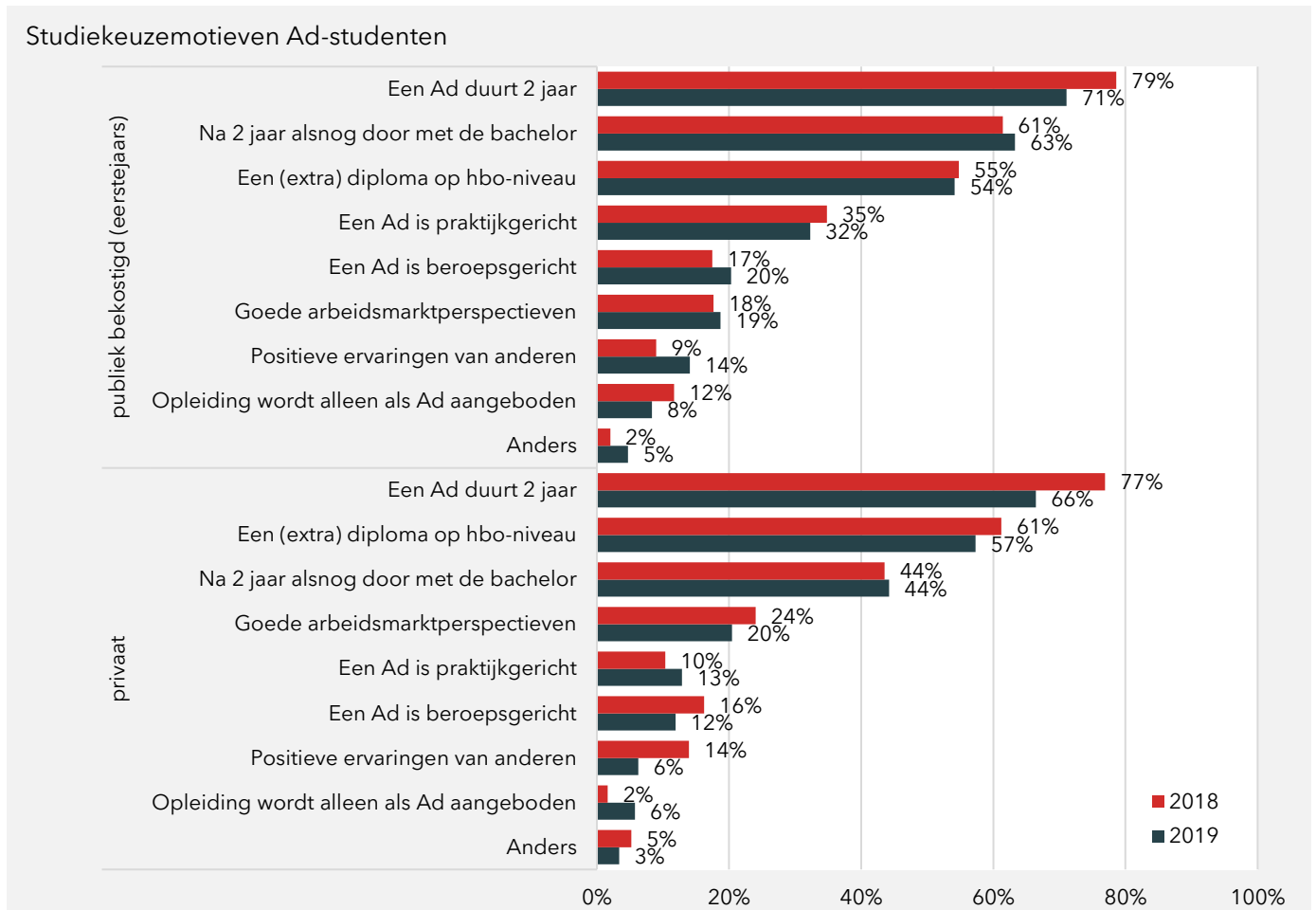
Monitor Associate degree-opleiding (Bisschop, Van den Berg, De Graaf & Stolp, 2021)

In de meest recente monitor van Ad-opleidingen (Bisschop et al., 2021) is gevraagd op basis van welke motieven gekozen is voor de Ad-opleiding. Daaruit blijkt dat studenten de studieduur van twee jaar het belangrijkste aspect van een Ad-opleiding vinden (zie Figuur 2.1). Dat geldt zowel voor studenten van bekostigde opleidingen als voor studenten van private opleidingen. Ook het halen van een diploma op hbo-niveau en de mogelijke doorstroom naar de hbo-bachelor wordt door een meerderheid aangeduid als motief om te kiezen voor de Ad. Daarin is te zien dat de doorstroom belangrijker is voor Ad-studenten van bekostigde opleidingen dan voor Ad-studenten van private opleidingen. Dat heeft te maken met de gemiddeld lagere leeftijd van deze studenten ten opzichte van

⁴ Opleidingen met dezelfde CROHO-code

studenten in een private Ad-opleiding (Bisschop et al., 2021). De andere studiekeuzemotieven die zijn onderzocht, worden als minder belangrijk beschouwd. Dat zijn de praktijkgerichtheid, de beroepsgerichtheid, de arbeidsmarktperspectieven, de positieve ervaringen van anderen en dat de opleiding alleen als Ad wordt aangeboden. Alle in Figuur 2.1 genoemde motieven zijn opgenomen in Tabel 2.1.

Figuur 2.1 De tweejarige duur van een Ad-opleiding is het belangrijkste studiekeuzemotief

Noot: 2018 (n=570) zijn Ad-studenten in studiejaar 2018-2019 en 2019 (n=648) zijn Ad-studenten in studiejaar 2019-2020
Bron: Bisschop et al. (2021)

Aan werkende Ad-studenten is voorgelegd of er aanvullende redenen zijn om voor de Ad te kiezen die samenhangen met het hebben van werk. De onderzochte studiekeuzemotieven dat de werkgever (gedeeltelijk) meebetaalt aan de Ad en dat de werkgever de Ad hoog heeft aangeschreven blijken in beperkte mate reden te zijn om voor de Ad-opleiding te kiezen.

Daarnaast konden respondenten zelf motieven voor hun keuze opgeven ('Anders' in Figuur 2.1). De volgende motieven zijn genoemd en opgenomen in de tabel⁵:

- De aansluiting van de Ad-opleiding (met de huidige functie);
- Dat de Ad-opleiding in deeltijd of duaal gevolgd kan worden;

⁵ In het algemeen geldt dat bepaalde motieven slechts voor een kleine groep studenten belangrijk is, maar nog steeds doorslaggevend kan zijn. Het is vaak niet vast te stellen hoe doorslaggevend een motief is voor een student, alleen hoeveel studenten een motief belangrijk vinden.

- Nodig voor doorstroom binnen het werk;
- Goed te combineren met werk (mate waarin studie te combineren is met werk en privé);
- Reistijd.

Klaar voor de groei (Imandt, van den Berg, Mulder, Verbeek, Petit & Meng, 2016)

In het rapport Klaar voor de groei (Imandt et al., 2016) komen veelal dezelfde studiekeuzemotieven voor. Ook daaruit blijkt dat de tweejarige duur van de Ad het belangrijkste motief is om te kiezen voor een Ad-opleiding. 70 procent van de eerstejaars Ad-studenten heeft dit destijds aangegeven als studiekeuzemotief. De doorstroom naar een hbo-bachelor en het diploma op hbo-niveau zijn ook vaak opgegeven als reden om te kiezen voor de Ad-opleiding, met respectievelijk 60 en 52 procent. De andere motieven die genoemd zijn in Figuur 2.1 zitten ongeveer tussen de 5 en 20 procent.

Ad-studenten die twijfelden tussen een hbo-bachelor en een Ad zijn ook gevraagd naar hun beweegredenen. Daaruit komt naar voren dat de belangrijkste reden om tóch voor de Ad te kiezen is dat je na de Ad alsnog de hbo-bachelor kan gaan doen. Daarnaast heeft ongeveer de helft aangegeven dat de hbo-bachelor (te) lang duurt. Deze motieven komen overeen met de eerdergenoemde duur van twee jaar en de doorstroom naar de hbo-bachelor. Andere motieven om niet voor een hbo-bachelor te kiezen maar wel voor een Ad en die nog niet besproken zijn, zijn: hbo-bachelor kost te veel geld (kosten van de opleiding), is te theoretisch en de aansluiting met huidig werk is niet goed. Deze motieven zijn opgegeven door maximaal 20 procent van de respondenten, maar zijn toch opgenomen in Tabel 2.1.

Verder is bij potentiële Ad-studenten, specifiek mbo-afgestudeerden, onderzocht waarom ze juist niet voor een Ad hebben gekozen. De meeste respondenten waren ten tijde van hun keuze niet bekend met de Ad. Van degenen die wél bekend waren met de Ad, was het voor een deel niet mogelijk om een Ad te starten, omdat de Ad niet in de richting aangeboden werd waarin ze uiteindelijk de hbo-bachelor zijn gaan doen. Hieruit is op te maken dat bekendheid en beschikbaarheid belangrijk zijn. Deze motieven zijn opgenomen in Tabel 2.1. Degenen waarvoor er wel een vergelijkbare Ad-opleiding bestond (en die bekend waren met de Ad), gaven als reden op dat ze een hbo-bachelordiploma wilden halen en geen Ad-diploma, en dat ze met een hbo-bachelordiploma betere arbeidsmarktkansen verwachtten. Zij schatten de waarde van een Ad-diploma anders in dan een hbo-bachelordiploma. De positieve (of negatieve) arbeidsmarktperspectieven van een Ad-diploma zijn al genoemd in Tabel 2.1.

In het onderzoek is ook een aantal succes- en faalfactoren genoemd op basis van casestudies bij Ad-opleidingen met een groeiende instroom en goed rendement en Ad-opleidingen waarbij de instroom en het rendement lager waren. Van deze succes- en faalfactoren, verdeeld over de onderwerpen opleiding, studenten, hogeschool en werkveld, is bekeken of zij op enigerwijze iets zeggen over studiekeuzemotieven. Zo zijn er verschillende factoren genoemd die aansluiten bij studiekeuzemotieven die te maken hebben met de opleiding zelf. Het moet mogelijk zijn om studie, werk en privé te combineren, ook gezien de vaak lange reisafstand. Beide motieven zijn we ook tegengekomen in Bisschop et al. (2021). Voor deeltijders zou er een flexibel rooster moeten zijn of mogelijkheden tot afstandsonderwijs, wat al is weerspiegeld in de motieven onder studiebelasting, specifiek de mogelijkheid om de opleiding te combineren met werk. Er moet ook een realistisch beeld gegeven worden van wat er van de student wordt verwacht aan inspanning, kennis en vaardigheden. De benodigde kennis en vaardigheden wordt ondervangen door de mate waarin de Ad aansluit bij capaciteiten en vaardigheden, de benodigde inspanning past meer bij het onderwerp studiebelasting. Daarnaast moet er gekeken worden waar het mogelijk is om vrijstellingen te geven, om herhaling van lesstof uit de vooropleiding te voorkomen. Dit motief is opgenomen in Tabel 2.1 bij studiebelasting, maar zou ook bij inhoud van het programma kunnen. De aanpak moet niet te klassikaal of theoretisch zijn en gericht op zelfstandig leren, maar juist praktisch gericht met een daarop aangepaste didactiek. Wat betreft de

doorstroom in vervolgonderwijs zou er overeenstemming moeten zijn van de onderwijsinhoud tussen de Ad en de eerste twee jaar van de hbo-bachelor. Het niet-klassikale karakter en de overeenstemming van onderwijsinhoud zijn beide opgenomen in de tabel.

Ook zijn er succes- en faalfactoren genoemd die te maken hebben met de aansluiting met de arbeidsmarkt. Een Ad-opleiding moet breed zijn, dat wil zeggen dat afgestudeerden terechtkunnen in verschillende sectoren van het bedrijfsleven, en de docenten moeten het liefst afkomstig of werkzaam zijn in de praktijk waarvoor de Ad-opleiding opleidt. Een gebrek aan functies in het bedrijfsleven op Ad-niveau of dat die functies al vervuld worden door bachelorniveau draagt daarentegen niet bij aan het succes van de opleiding. De sectoren waarin afgestudeerden terechtkomen en het gebrek aan functies zijn opgenomen in de tabel bij het thema Arbeidsmarkt, de praktijkervaring van docenten is terug te vinden bij inhoud van de opleiding.

Monitor Associate degree 2006-2010 (De Graaf & Van den Berg, 2011)

In de beginjaren van de Ad zijn Ad-studenten ook al benaderd over hun studiekeuze (De Graaf & Van den Berg, 2011). Zij kregen stellingen voorgelegd vergelijkbaar met de stellingen in Bisschop et al. (2021) en Imandt et al. (2016). In Tabel 2.2 zijn deze stellingen weergegeven met de bijbehorende gemiddelde waardering door de Ad-studenten, waarbij een 5 staat voor 'speelde een belangrijke rol' en een 1 staat voor 'speelde geen rol'.

Onder de belangrijkste studiekeuzemotieven behoren de studieduur van de Ad en het behalen van een diploma. In alle drie de onderzoeken waarbij Ad-studenten zijn ondervraagd, zijn dat de belangrijkste motieven. Daarnaast zijn de inhoud, de aansluiting bij capaciteiten en vaardigheden en de mogelijkheid tot doorstroom belangrijk. Niet alleen de inhoud van de opleiding maar ook het specifieke beroep waarvoor wordt opgeleid spreekt Ad-studenten aan. De brede beroepsmogelijkheden van het Ad-programma worden gewaardeerd, eveneens de baankansen.

Motieven die een kleinere rol spelen in de studiekeuze zijn 'dit Ad-programma biedt veel mogelijkheden om praktijkervaring op te doen', 'ik verwacht dat dit Ad-programma niet te moeilijk voor mij zal zijn' en 'met dit Ad-programma denk ik een hoog salaris te kunnen verdienen (salaris na afstuderen)'. Deze motieven zijn opgenomen in Tabel 2.1. Motieven die lager dan een 2,5 uitkomen, worden door een meerderheid niet belangrijk geacht bij de keuze van een Ad-opleiding. In dit onderzoek zijn dat stellingen die te maken hebben met de werkgever. De motieven in deze alinea zijn nog niet genoemd in de hierboven aangehaalde studies, en zijn daarom ook opgenomen in Tabel 2.1.

Tabel 2.2 Ook in het rapport Monitor Associate degree 2006-2010 zijn veelal dezelfde motieven belangrijk als in de eerder beschreven rapporten

Stelling	Waardering Ad-studenten
Ik vind dit Ad-programma inhoudelijk interessant	3,9
Dit Ad-programma sluit goed aan bij mijn capaciteiten en vaardigheden	3,9
Dit Ad-programma leidt tot een echt diploma	3,9
Dit Ad-programma duurt niet zo lang	3,9
Na 2 jaar heb ik in elk geval een diploma en kan ik nog altijd door met de bachelor	3,9
Het specifieke beroep dat ik met dit Ad-programma kan gaan uitoefenen spreekt mij aan	3,7
De brede beroepsmogelijkheden die dit Ad-programma biedt	3,6
Met dit Ad-programma heb ik een goede kans op een baan	3,5
Dit Ad-programma biedt veel mogelijkheden om praktijkervaring op te doen	3,1

Ik verwacht dat dit Ad-programma niet te moeilijk voor mij zal zijn	3,0
Met dit Ad-programma denk ik een hoog salaris te kunnen verdienen	2,8
Zolang ik nog geen baan heb wil ik met deze studie mijn tijd zinvol besteden	2,2
Het behalen van een Ad was noodzakelijk om een hogere functie bij mijn werkgever te krijgen	2,1
De financiële ondersteuning door de werkgever	2,1
Het gaan volgen van een Ad-programma was een wens van de werkgever	1,6

Bron: De Graaf & Van den Berg (2011)

Studentenmonitor 2013 (Van den Broek, Brink, Braam & Van Vugt, 2014)

De Studentenmonitor is een langlopende monitor die ontwikkelingen van studeren in het hoger onderwijs in kaart brengt. In het rapport van de monitor uit 2013 (Van den Broek et al., 2014) is er extra aandacht besteed aan de Ad. Een grote groep van de ondervraagde studenten (39 procent) heeft aangegeven zeer zeker niet een Ad-opleiding te hebben overwogen. De belangrijkste reden daarvoor is dat deze studenten een hbo-bachelordiploma beter vinden dan een Ad-diploma. Ze verwachten er later meer mee te kunnen en schatten de arbeidsmarktkansen van de Ad lager in. Ook was er voor deze studenten niet altijd een Ad-opleiding in hun gewenste richting beschikbaar. Er is niet gerapporteerd over waarom studenten wél hebben gekozen voor een Ad-opleiding.

2.3 Bronnen met afgeleide studiekeuzemotieven van Ad-studenten

In de volgende bronnen komen studiekeuzemotieven niet direct aan bod, maar kunnen studiekeuzemotieven wel afgeleid worden. We zien dat deze indirecte motieven aansluiten bij de eerdergenoemde motieven.

Ad-opleidingen: omvang en rendement, (Allen, Belfi, Bijlsma, Fouarge & Peeters, 2019)

In dit rapport is de studiekeuze van Ad-studenten niet onderzocht, maar is er vooral gekeken naar wat een Ad-student typeert en hoe het Ad-studenten vergaat in het onderwijs. Daarin valt op dat het aandeel instromers met een mbo-4 vooropleiding aanmerkelijk groter is bij de Ad dan bij hbo-bacheloropleidingen. De onderzoekers geven aan dat dit er mogelijk op wijst dat de Ad een belangrijke rol heeft in de aansluiting tussen mbo 4 en het hoger onderwijs. Dat wordt gestaafd door de eerdergenoemde motieven dat het behalen van een hbo-diploma in relatief korte tijd (twee jaar) en de mogelijkheid tot doorstroom in de hbo-bachelor als (zeer) belangrijk uit de bus komen. Er zijn geen andere (indirecte) motieven in het rapport gevonden.

De Associate degree krijgt een stevigere rol in het onderwijsgebouw (Bussemaker, 2015)

De minister van Onderwijs geeft in dit Kamerstuk het voornemen aan om de Ad een stevigere basis te geven in het onderwijs. De brief geeft redenen waarom de Ad die stevigere basis zou moeten krijgen. Deze sluiten veelal aan op de eerdergenoemde studiekeuzemotieven. Zo is het mogelijk om de Ad naast voltijd ook in deeltijd of duaal te volgen, waardoor de opleiding goed te combineren is met werk en de werkplek gebruikt kan worden voor leeractiviteiten. Dat laatste heeft te maken met de praktijkgerichtheid van de opleiding.

Ook biedt de Ad een oplossing voor mbo-4 studenten of werkenden die anders niet zouden doorstuderen in het hoger onderwijs, of die een bachelor te lang vinden duren. Hier komen de motieven van de duur van de opleiding en een diploma op hbo-niveau in terug. Ook voor degenen voor wie het niveau van een hbo-bachelor een drempel vormt, zou de Ad een oplossing zijn, omdat het tussen het niveau van mbo 4 en hbo-bachelor valt.

In de brief komen ook studenten aan het woord die onder meer vertellen waarom zij gekozen hebben voor de Ad. Een student geeft aan dat ze na een interessant en breed eerste jaar, in het tweede jaar flink met de praktijk aan de slag is gegaan, en dat het prettig is dat dat ook het laatste jaar is van de opleiding. Ze was begonnen met de Ad omdat ze na haar mbo-opleiding meer kennis wilde opdoen.

Een andere student geeft aan dat de duur van de opleiding erg aansprak. Zij volgde de opleiding samen met collega's waardoor ze veel van elkaar leerden. De opleiding werd dus gevolgd naast het werk, waarvan de student ook aangaf dat dat best zwaar is. Hetgeen wat ze geleerd heeft was direct toepasbaar is in de praktijk, wat zorgde voor extra motivatie.

Uit deze ervaringen blijkt dat de duur en de praktijkgerichtheid van de opleidingen in de smaak vallen. Ook bood een Ad meer verdieping en was het te combineren met werk.

Flexibel hoger onderwijs voor volwassenen (Adviescommissie 'Flexibel hoger onderwijs voor werkenden', 2014)

In een adviesrapport over de toekomst van hoger onderwijs voor volwassenen worden verschillende initiatieven besproken die daarop aansluiten. Een van die initiatieven is de Ad. Zij concluderen dat de drempel om een vierjarige opleiding te starten voor velen te hoog is en dat een Ad-opleiding daarom aantrekkelijk gevonden wordt. Ook het feit dat Ad-deelnemers na het behalen van hun diploma alsnog kunnen besluiten om door te gaan voor een hbo-bachelordiploma draagt bij aan de aantrekkingskracht van de Ad.

2.4 Bronnen zonder studiekeuzemotieven van Ad-studenten

Er zijn meer bronnen bestudeerd voor de inventarisatie van mogelijke studiekeuzemotieven van Ad-studenten. Daaruit zijn echter geen studiekeuzemotieven van Ad-studenten naar voren gekomen. Dat komt omdat er niet gesproken is over studiekeuzemotieven, of de studiekeuzemotieven zijn niet uitgesplitst voor Ad-studenten. Zo focust de HBO-monitor van ROA zich op afstudeerders en hun aansluiting op de arbeidsmarkt en de Nationale studentenenquête (NSE) van Studiekeuze123 richt zich op studententevredenheid. Bij beide komt het onderwerp studiekeuze niet aan bod. In de Startmonitor van ResearchNed komen studiekeuzemotieven wel aan bod, maar in de rapportages wordt alleen een uitsplitsing gemaakt naar hbo en wo.⁶ De rapportage van de Studentenmonitor 2013 (Van den Broek et al., 2014) bespreekt wel studiekeuzemotieven van Ad-studenten, maar in andere jaren is daar niet op ingegaan.⁷

---

⁶ Zie bijvoorbeeld Van den Broek, Warps, Cuppen, Termorshuizen & Lodewick (2020), pag. 72-74 of Van den Broek, Cuppen, Warps, Termorshuizen, Lodewick, Bruks, de Korte, Ramakers & Mulder (2019), pag. 64-66.

⁷ De jaarlijkse Studentenmonitor wordt ook gebruikt in de rapporten genoemd in voetnoot 6.

3 Verdiepende enquête onder Ad-studenten

Het arbeidsmarktperspectief is een belangrijk aspect bij de keuze voor een Ad-opleiding. Deeltijd- en duale Ad-studenten vinden de mate waarin werk en studie gecombineerd kunnen worden ook erg belangrijk. Tevredenheid over inhoud en opzet en een diploma binnen twee jaar zijn ook belangrijk.

Aan eerstejaars Ad-studenten (studiejaar 2020-2021) van bekostigde instellingen zijn enkele verdiepende vragen gesteld wat betreft hun studiekeuze. Dit hoofdstuk bespreekt de resultaten. De vragen zijn opgesteld in samenwerking met Studiekeuze123. In totaal hebben 240 studenten gerespondeerd, de meeste volgen een voltijd Ad-opleiding (n=141) of een deeltijd Ad-opleiding (n=85).⁸ Ook zijn er veertien respondenten die een duale Ad-opleiding hebben gedaan. Vanwege dat lagere aantal is het lastig om harde conclusies te trekken voor duale opleidingen.

3.1 Motieven om specifiek voor een Ad te kiezen

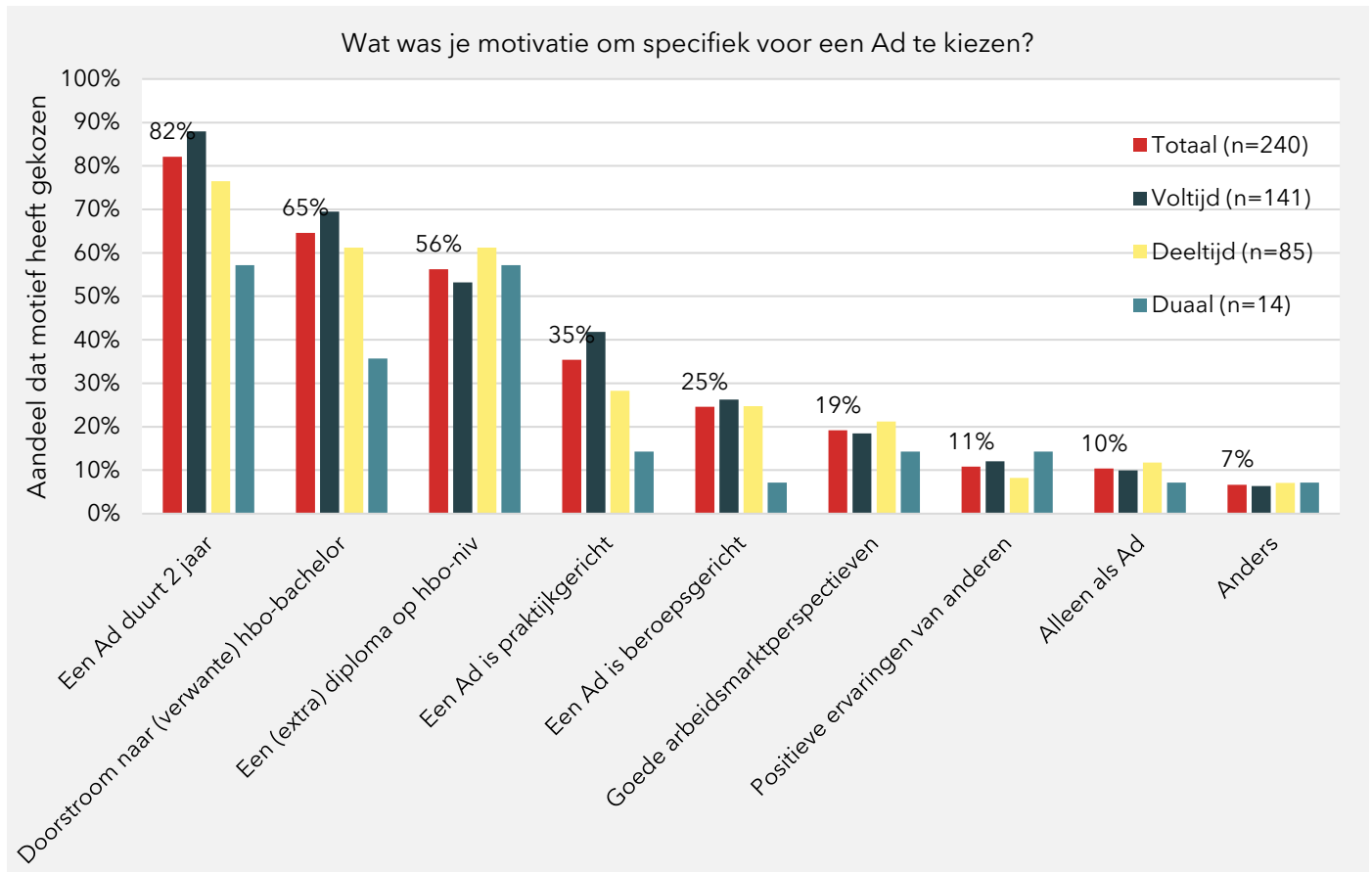
Aan de Ad-studenten van studiejaar 2020-2021 zijn dezelfde motieven voorgelegd als in Figuur 2.1. De resultaten daarvan zijn gegeven in Figuur 3.1. We zien dat studenten dezelfde motieven belangrijk vinden bij de keuze voor een Ad als in voorgaande jaargangen. Het meest genoemde motief om voor een Ad te kiezen is de tweejarige opleidingsduur. 82 procent van de respondenten geeft aan dat dat heeft meegespeeld in de keuze. Andere veelgenoemde motieven zijn de mogelijkheid tot doorstromen in de (verwante) hbo-bachelor en het (extra) diploma op hbo-niveau. De percentages komen ruwweg overeen met percentages uit eerdere jaargangen (zie Figuur 2.1). Vanwege het feit dat een meerderheid deze motieven heeft bij de keuze voor de Ad, lijken deze motieven doorslaggevend te zijn bij de studiekeuze.

Daarnaast zien we dat voor voltijdstudenten de duur en de praktijkgerichtheid belangrijker zijn dan voor deeltijdstudenten. Deze verschillen zijn statistisch significant. De verschillen met duaal zijn groter, maar vanwege het lage aantal waarnemingen bij duaal is het onverstandig om daar harde conclusies aan te verbinden. De 14 duale respondenten geven in ieder geval aan de duur van twee jaar minder belangrijk te vinden dan andere Ad'ers, evenals de doorstroom naar een (verwante) hbo-bachelor.

---

⁸ Ongeveer 87 procent van de respondenten is eerstejaars, 13 procent is tweedejaars.

Figuur 3.1 Voor cohort 2020-2021 is wederom de duur van de Ad het belangrijkste motief om te kiezen voor een Ad-opleiding

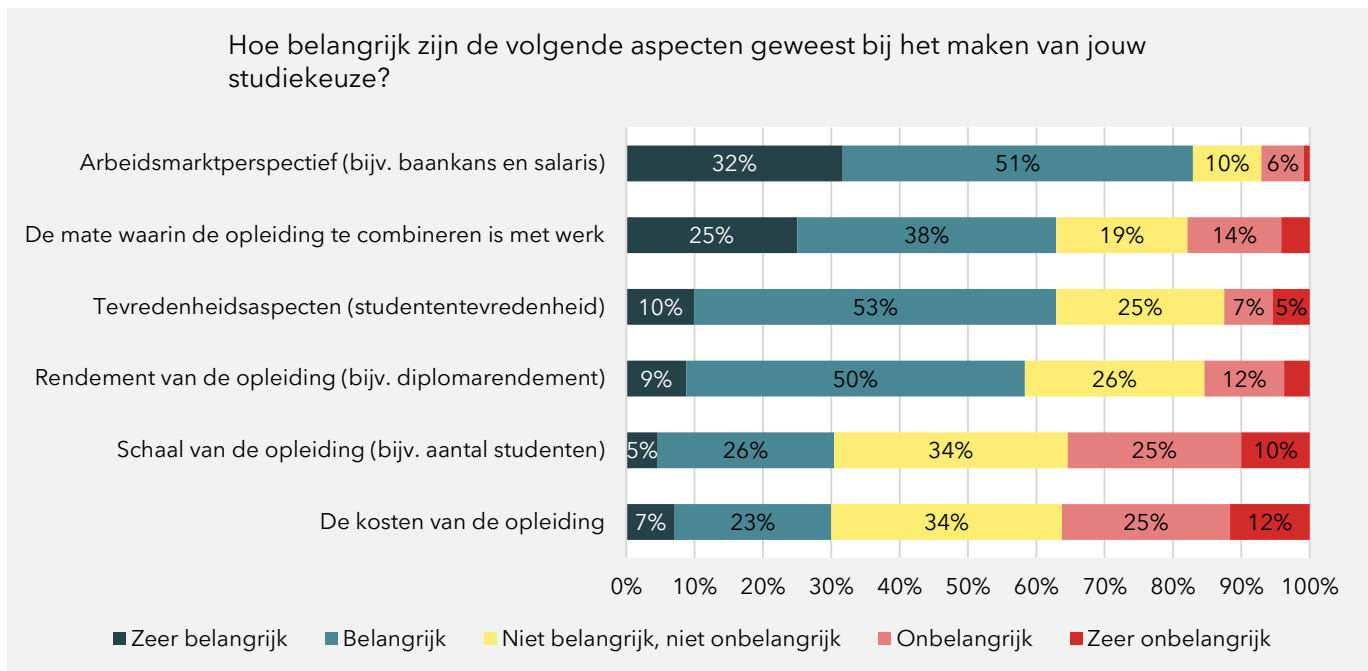

Bron: Enquête onder eerstejaarsstudenten van bekostigde Ad-opleidingen (2021), bewerkingen SEO

3.2 Belangrijke aspecten bij het maken van studiekeuze

Bij het maken van de studiekeuze geven Ad-studenten aan dat het arbeidsmarktperspectief het belangrijkste is (zie Figuur 3.2). Meer dan 80 procent van de respondenten geeft aan dat (zeer) belangrijk te vinden. De mate waarin de opleiding te combineren is met werk en tevredenheidsaspecten wordt door ongeveer 63 procent als belangrijk aangemerkt, het rendement van de opleiding door 59 procent. Omdat de meerderheid deze aspecten belangrijk vindt bij de studiekeuze, lijken deze aspecten doorslaggevend te zijn. De schaal en kosten van de opleiding zijn minder belangrijk. Een minderheid, ongeveer dertig procent, geeft aan dit (zeer) belangrijk te vinden bij hun studiekeuze. Dat kan nog steeds betekenen dat voor enkele studenten deze aspecten doorslaggevend in hun keuze kunnen zijn, dat is op basis van deze gegevens niet te achterhalen.

Figuur 3.2 Het arbeidsmarktperspectief is het belangrijkste aspect bij de studiekeuze

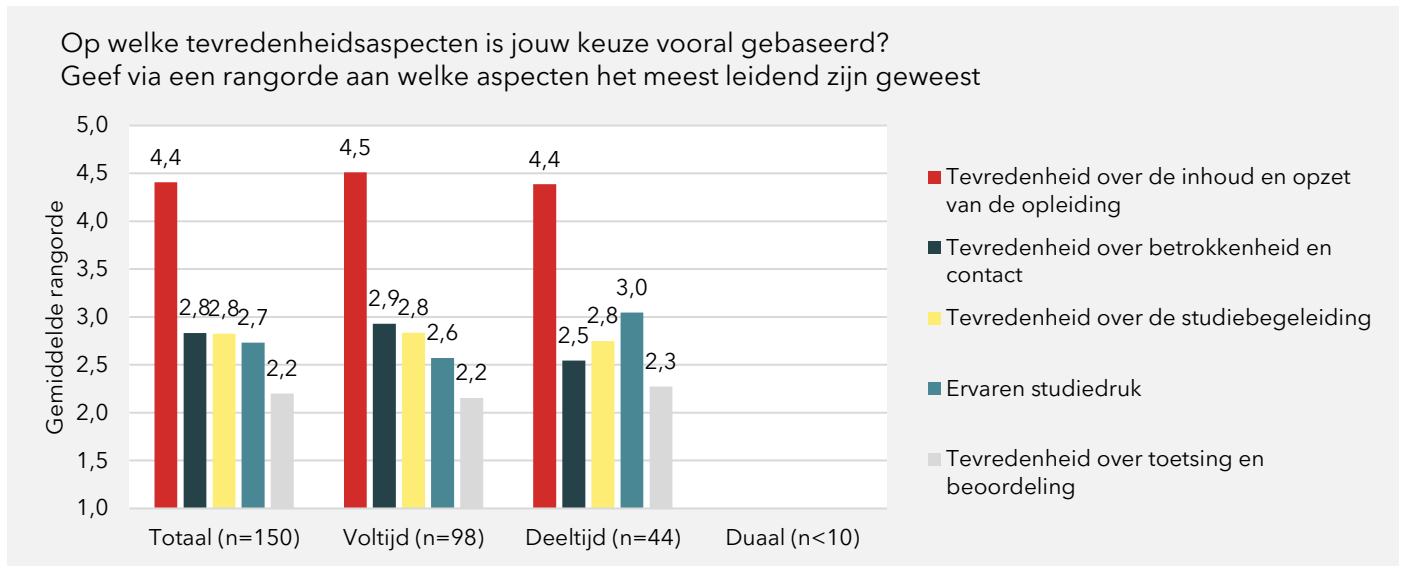
Bron: Enquête onder eerstejaarsstudenten van bekostigde Ad-opleidingen (2021), bewerkingen SEO

Er is een aantal verschillen te benoemen tussen voltijd en deeltijd Ad-studenten wat betreft hun belangrijkste studiekeuzeaspecten. 86 procent van de voltijders vindt het arbeidsmarktperspectief het belangrijkste, daarna volgen de tevredenheidsaspecten met 70 procent en het rendement van de opleiding met 57 procent. De mate waarin de opleiding te combineren is met werk wordt door 50 procent van de voltijders als belangrijk geacht bij de keuze voor een Ad-opleiding. Voor deeltijders is de mate waarin de opleiding te combineren is met werk juist het belangrijkste aspect. 87 procent heeft aangegeven dat (zeer) belangrijk te vinden bij het maken van de studiekeuze. Daarna volgt het arbeidsmarktperspectief met 76 procent. Rendement en tevredenheid zijn ook voor een kleine meerderheid belangrijk (58 en 52 procent respectievelijk). De schaal en kosten zijn voor zowel voltijders als deeltijders het minst belangrijke aspect. Het beeld van duale studenten komt overeen met dat van deeltijdstudenten.

3.3 Tevredenheidsindicatoren nader onderzocht

Aan degenen die hebben aangegeven tevredenheidsaspecten belangrijk te vinden bij hun studiekeuze, is gevraagd welk tevredenheidsaspect het meest heeft meegewogen in hun studiekeuze. Daarbij konden ze een rangorde aangeven van vijf verschillende tevredenheidsaspecten. Figuur 3.3 laat zien dat tevredenheid over de inhoud en opzet van de opleiding duidelijk de voorkeur verdient boven de andere tevredenheidsaspecten. De verschillen tussen de andere tevredenheidsaspecten zijn klein, maar tevredenheid over toetsing en beoordeling lijkt het minst belangrijk. Vanwege te lage aantallen bij duaal zijn die resultaten niet weergegeven.

Figuur 3.3 Tevredenheid over inhoud en opzet is het belangrijkste tevredenheidsaspect

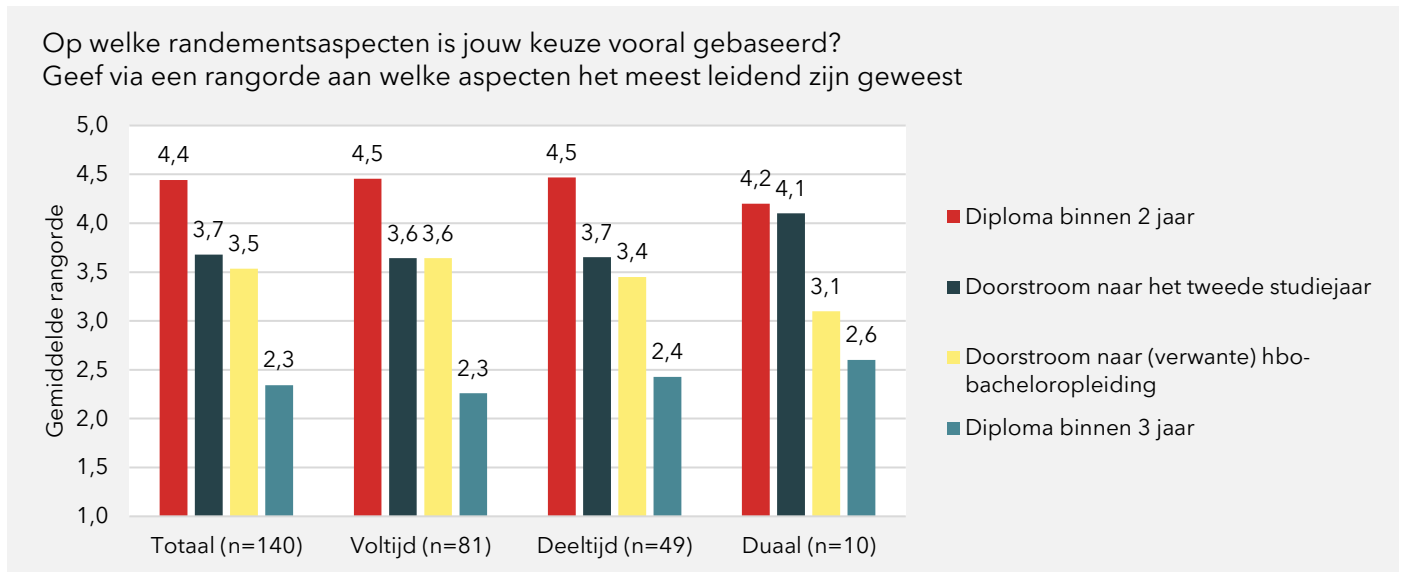
Noot: De gemiddelde rangorde is weergegeven, waarbij een 5 de hoogste rangorde is en een 1 het laagst. Vanwege te lage aantallen zijn de resultaten voor dual niet weergegeven.

Bron: Enquête onder eerstejaarsstudenten van bekostigde Ad-opleidingen (2021), bewerkingen SEO

3.4 Rendementsindicatoren nader onderzocht

Van de nader onderzochte rendementsaspecten geven respondenten aan dat ze een diploma binnen twee jaar het meest leidend vinden bij hun studiekeuze (zie Figuur 3.4). De aantrekkingskracht van een Ad-opleiding zit in de korte duur, dus het is niet gek dat de mate waarin dat lukt zeer interessant is voor Ad-studiekiezers. De doorstroom naar het tweede studiejaar en de doorstroom naar een (verwante) hbo-bacheloropleiding volgen daarna en zijn ongeveer even belangrijk. Een diploma binnen drie jaar is van de rendementsaspecten duidelijk het minst belangrijk. Er zijn nauwelijks verschillen tussen voltijd en deeltijd. Er zijn iets meer verschillen met duale respondenten, zo is doorstroom naar het tweede jaar relatief belangrijker, maar de rangorde van de verschillende rendementsaspecten is hetzelfde.

Figuur 3.4 Een diploma binnen twee jaar is het belangrijkste, een diploma binnen drie jaar het minst

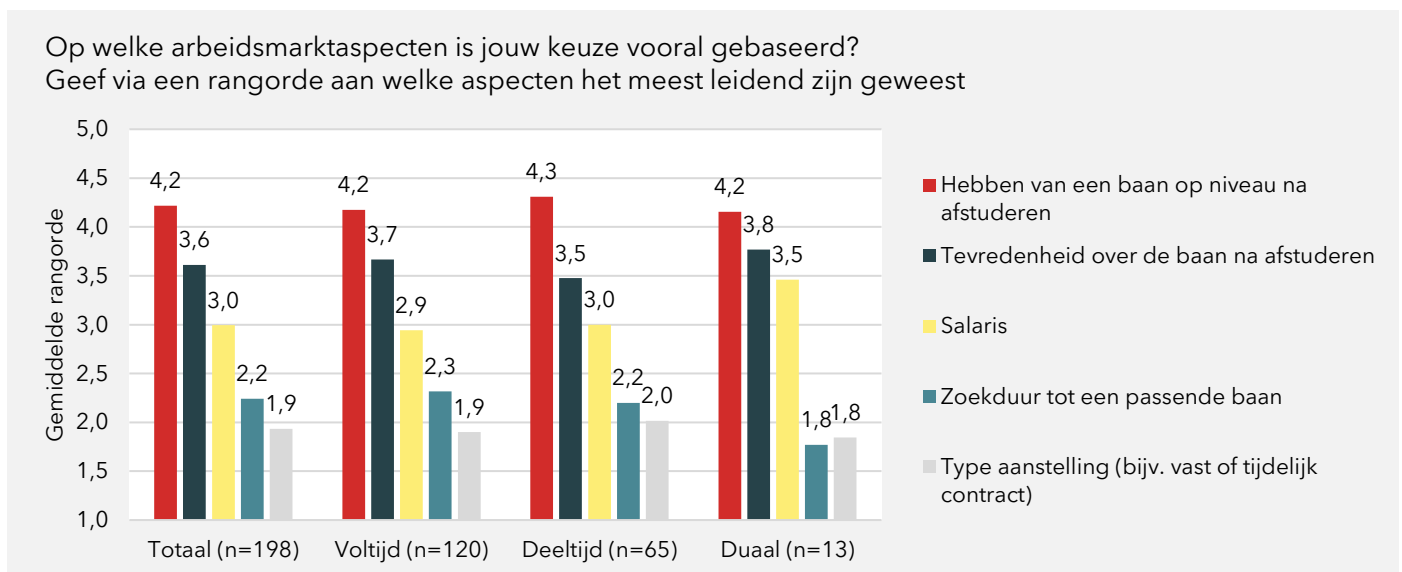

Noot: De gemiddelde rangorde is weergegeven, waarbij een 5 de hoogste rangorde is en een 1 het laagst
Bron: Enquête onder eerstejaarsstudenten van bekostigde Ad-opleidingen (2021), bewerkingen SEO

3.5 Arbeidsmarktindicatoren nader onderzocht

In de nader onderzochte arbeidsmarktaspecten zit een duidelijke rangschikking, zo laat Figuur 3.5 zien. Het belangrijkste aspect is het hebben van een baan op niveau na afstuderen, gevolgd door de tevredenheid over de baan na afstuderen en het salaris. De zoekduur tot een passende baan en het type aanstelling worden minder belangrijk gevonden. De Ad'ers vinden het dus belangrijker dat ze een baan hebben die goed bevalt dan de beloning of arbeidsvoorwaarden. Het moet vooral passen bij de opleiding. Opnieuw zijn de verschillen tussen voltijd en deeltijd klein. De duale respondenten vinden de tevredenheid en het salaris belangrijker dan voltijd- en deeltijdrespondenten en de zoekduur en het type aanstelling juist minder belangrijk.

Figuur 3.5 Het hebben van een baan op niveau na afstuderen is het belangrijkste arbeidsmarktaspect

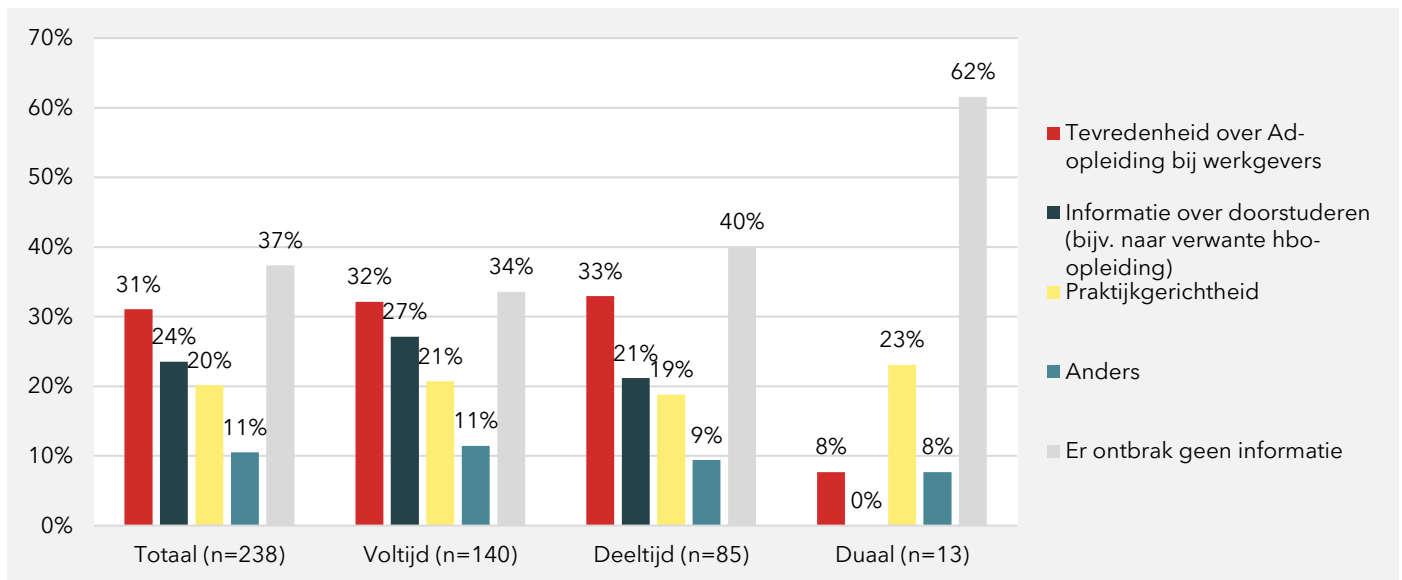

Noot: De gemiddelde rangorde is weergegeven, waarbij een 5 de hoogste rangorde is en een 1 het laagst
 Bron: Enquête onder eerstejaarsstudenten van bekostigde Ad-opleidingen (2021), bewerkingen SEO

3.6 Ontbrekende informatie en geraadpleegde informatiebronnen

Een meerderheid van de respondenten geeft aan dat er informatie ontbrak ten tijde van hun studiekeuze (zie Figuur 3.6). Welke informatie dat was, is verschillend. Het vaakst is dat de tevredenheid over de Ad-opleiding bij werkgevers, maar ook informatie over doorstuderen en de praktijkgerichtheid ontbraken in bepaalde gevallen. Andere informatie die ontbrak (opgegeven bij 'Anders, namelijk...') is informatie over de inhoud van de opleiding. Daarbij gaat het zowel om inhoud wat betreft het curriculum als inhoud wat betreft de opzet van de opleiding. Verder wilden sommigen ook weten hoe nieuw de Ad-opleiding was. Bij een nieuwe opleiding is er soms weinig informatie beschikbaar en is niet alles duidelijk voor docenten en studenten. Een aantal deeltijders had meer inzicht willen hebben in de studiebelasting om de combinatie werk en studie beter te kunnen inschatten. Volgens de responderende duale studenten ontbrak er vaker geen informatie dan wel.

Figuur 3.6 Voor de meeste studiekeizers ontbrak er informatie over de Ad, maar het verschilt welke informatie dat is

Bron: Enquête onder eerstejaarsstudenten van bekostigde Ad-opleidingen (2021), bewerkingen SEO

De informatiebron die de studiekeizers voornamelijk hebben geraadpleegd, is de website van de onderwijsinstelling. Rond de 90 procent heeft daar zijn informatie vandaan gehaald. Soms hebben ze ook bekenden geraadpleegd die dezelfde opleiding al hebben gevolgd, zoals een collega. Dat heeft 20 tot 25 procent aangegeven. De website associatedegree.nl en Studiekeuze123 worden bijna niet gebruikt (rond de tien procent). Degenen die wél gebruik hebben gemaakt van Studiekeuze123 hebben gekeken naar verschillende aspecten, zoals de inhoud en de duur, welke studie passend is. Echter zijn de antwoorden te gespreid om aan te geven wat het belangrijkste is waar ze naar hebben gekeken. Andere bronnen van informatie die zijn genoemd zijn open dagen of andere voorlichtingsmomenten van Ad-opleidingen.

3.7 Toevoegingen aan de tabel met potentiële indicatoren

Op basis van de resultaten van de enquête kunnen enkele potentiële indicatoren toegevoegd worden aan Tabel 2.1. Deze zijn weergegeven in Tabel 3.1.

Tabel 3.1 Toevoegingen aan Tabel 2.1 op basis van enquête onder Ad-studenten

Thema opleiding	Thema vervolgonderwijs	Thema arbeidsmarkt	Overig
<i>Feitelijke opleidingskenmerken</i> <ul style="list-style-type: none"> • Jaar van oprichting 	<i>Doorstroom</i> <ul style="list-style-type: none"> • Aandeel dat doorstroomt naar (verwante) hbo-bacheloropleiding • Mogelijkheden van doorstroom 	<i>Arbeidsmarktperspectief</i> <ul style="list-style-type: none"> • Zoekduur tot een passende baan • Type aanstelling (bijv. vast of tijdelijk contract) • Tevredenheid over baan na afstuderen 	Geen
<i>Studiebelasting/aantal studie-uren</i> <ul style="list-style-type: none"> • Ervaren studiedruk 			
<i>Tevredenheid</i> <ul style="list-style-type: none"> • ... over inhoud en opzet • ... over studiebegeleiding • ... over toetsing en beoordeling • ... betrokkenheid en contact 			
<i>Rendement</i> <ul style="list-style-type: none"> • Aandeel met diploma binnen 2 jaar • Aandeel met diploma binnen 3 jaar 			

4 Geschiktheid potentiële indicatoren voor Studie in Cijfers Ad

Aan de hand van vijf criteria is bepaald welke potentiële indicatoren geschikt zijn voor Studie in Cijfers Ad. Dat heeft geleid tot een set indicatoren die de voorkeur geniet, en een set aanvullende indicatoren.

Het doel van dit hoofdstuk is om te bepalen welke potentiële indicatoren geschikt zijn om op te nemen in Studie in Cijfers voor Ad-opleidingen. Aan de hand van vijf criteria is van alle potentiële indicatoren uit het overzicht in Tabel 2.1 en de toevoegingen uit Tabel 3.1 gekeken of ze geschikt zijn als indicator. Indien een potentiële indicator voldoet aan alle vijf criteria, dan is deze geschikt als indicator voor Studie in Cijfers. Wanneer een potentiële indicator niet 'voldoet' aan een bepaald criterium, dan valt de indicator af. De eerste vier criteria bepalen of het überhaupt mogelijk is om een geschikte en beschikbare indicator op te stellen. Criterium 5 weegt vervolgens het belang van Ad-studenten mee.

4.1 Toelichting criteria

Criterium 1: Is de potentiële indicator kwantificeerbaar?

Allereerst is er gekeken of de potentiële indicator voldoende gekwantificeerd kan worden. De bedoeling van Studie in Cijfers is immers *cijfers* te presenteren waarmee opleidingen onderling te vergelijken zijn. Niet alle potentiële indicatoren zijn kwantificeerbaar. Een voorbeeld hiervan is dat een Ad-opleiding leidt tot een (extra) diploma op hbo-niveau. Dat is een belangrijk motief om te kiezen voor een Ad, zo blijkt uit onze deskresearch. Echter is dat niet te vertalen naar een kwantificeerbare indicator die inzicht geeft in verschillen tussen Ad-opleidingen.

Criterium 2: Interessant voor een landelijke vergelijking?

Als een potentiële indicator kwantificeerbaar is, is vervolgens bepaald of de indicator interessant is voor een vergelijking met een landelijk gemiddelde. Dat heeft niet altijd een toegevoegde waarde. De (nominale) duur van een Ad-opleiding is bijvoorbeeld kwantificeerbaar (twee jaar), maar aangezien alle Ad-opleidingen dezelfde duur hebben is een vergelijking met een landelijk gemiddelde niet zinvol.

Criterium 3: Uit welke bron is de indicator beschikbaar?

Wanneer een potentiële indicator kwantificeerbaar is en een vergelijking met een landelijk gemiddelde zinvol is, is vervolgens onderzocht of de indicator beschikbaar is vanuit bestaande bronnen zoals een enquête of registratiegegevens. Het voordeel van registratiegegevens is dat deze (in de regel) integraal zijn. Dat betekent dat de informatie voor alle Ad-studenten bekend is. Het probleem van lage respons of onvoldoende vulling is dan niet aan de orde. Bij gebruik van CBS-Microdata moet er wel een minimum aantal studenten/afstudeerders per opleiding zijn om te voldoen aan hun privacyregels (de grens bij 10), maar dat hoeft niet voor alle registratiegegevens het geval te zijn.⁹ Het nadeel is echter dat niet alle indicatoren beschikbaar zijn via registratiegegevens. In dat geval kan een enquête uitkomst bieden. Zo inventariseert de Nationale Studenten Enquête (NSE) jaarlijks de tevredenheid van studenten over hun opleiding, een onderwerp dat niet in de registratiegegevens voorkomt.

---

⁹ Voor het gebruik van 1cijferHO van DUO geldt voor Studiekeuze123 een grens van 5 (aantal eerstejaars) of 10 (overige indicatoren).

Het is ook mogelijk dat een indicator niet beschikbaar is via registratiegegevens of een enquête. In dat geval is nagegaan of een andere bron aangehaald kan worden. Zo kan bepaalde informatie wellicht opgehaald worden bij de onderwijsinstellingen, bijvoorbeeld via HOVI of het dashboard Studie in Cijfers. Dat wordt bijvoorbeeld al toegepast bij Studie in Cijfers voor wo-bacheloropleidingen, waar universiteiten het aantal contacturen in het eerste jaar van hun opleidingen doorgeven via het dashboard. Deze infrastructuur kan mogelijk benut worden voor bepaalde indicatoren voor Studie in Cijfers voor Ad-opleidingen.

Criterion 4a: Indien indicator beschikbaar via enquête: is er voldoende vulling?

In het vierde criterium is de verdere beschikbaarheid bekeken als de indicator beschikbaar is in een enquête of in de registratiegegevens. Als de indicator beschikbaar is via een enquête is nagegaan of er voldoende respons is om de indicator te vullen per Ad-opleiding. Tot nu toe zijn Ad-studenten in enquêtes ondervertegenwoordigd. Daardoor zijn enquêteresultaten slechts voor een beperkt deel van de Ad-opleidingen beschikbaar. Studiekeuze123 heeft dat recent bepaald door middel van een vullingsanalyse, waar SEO inzage in heeft gekregen. De vullingsanalyse maakt duidelijk voor hoeveel Ad-opleidingen de gebruikelijke indicatoren van Studie in Cijfers voor hbo-bacheloropleidingen gevuld zijn, rekening houdend met de respons op enquêtes zoals de NSE en HBO-Monitor. Alleen als van een meerderheid van de Ad-opleidingen de indicator opgesteld kan worden, dan is een indicator geschikt voor Studie in Cijfers voor Ad-opleidingen.¹⁰ In de toekomst kunnen de indicatoren natuurlijk beter gevuld zijn, maar voor deze studie is uitgegaan van de huidige vulling.

Criterion 4b: Indien indicator beschikbaar via registratiegegevens: op welk moment beschikbaar?

Als een indicator beschikbaar is via registratiegegevens is nagegaan wanneer de gegevens beschikbaar komen. Daar zit namelijk vaak enige vertraging in. Veelal wordt gebruikgemaakt van de registratiegegevens van DUO. DUO maakt jaarlijks de stand op 1 oktober op wat betreft (onder andere) onderwijsdeelnemers en behaalde diploma's. Deze 1 oktober telling komt beschikbaar rond maart/april van hetzelfde schooljaar. Als andere registratiegegevens gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld via de CBS-Microdata, is daarvan aangegeven wanneer ze beschikbaar komen.

Criterion 5: hoe zwaar weegt de indicator mee in de studiekeuze?

In het laatste criterium zijn de behoeften en voorkeuren van Ad-studenten meegewogen. Vanuit de enquête onder Ad-studenten is voor een aantal potentiële indicatoren bekend hoe belangrijk de Ad-studenten deze vinden. Ook de resultaten uit de deskresearch zijn bij dit criterium gebruikt om het belang van de potentiële indicatoren te wegen. Indicatoren die (zeer) belangrijk worden geacht, verdienen de voorkeur boven indicatoren die minder belangrijk zijn. Echter niet van alle indicatoren is bekend hoe belangrijk ze worden geacht.

4.2 Thema opleiding

De potentiële indicatoren binnen het thema opleiding zijn onderverdeeld naar de onderwerpen feitelijke opleidingskenmerken, inhoud van de opleiding/het studieprogramma, de studiebelasting/het aantal studie-uren, de tevredenheid en het rendement/studiesucces.

---

¹⁰ Studiekeuze123 hanteert voor indicatoren op basis van de NSE de privacyregel dat er minimaal 5 observaties moeten zijn om het gemiddelde te tonen. Voor resultaten uit de HBO-Monitor is dat minimaal 20 observaties.

Feitelijke opleidingskenmerken

Gevonden potentiële indicatoren	Geschikt als indicator voor Studie in Cijfers?
• Een diploma op hbo-niveau	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• De opleiding wordt alleen als Ad aangeboden	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• Mogelijkheid tot deeltijd of duaal	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• De Ad-opleiding is in de gewenste richting beschikbaar	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• De duur van de Ad opleiding (2 jaar)	Nee, levert geen interessante vergelijking (criterium 2)
• Jaar van oprichting	Nee, levert geen interessante vergelijking (criterium 2)
• De kosten van de opleiding	Ja, maar minder belangrijk (criterium 5)
• Aantal eerstejaars (inclusief februari-instroom)	Ja, maar minder belangrijk (criterium 5)

Noot: De gevonden potentiële indicatoren in de tabellen in de paragrafen 4.2 tot en met 4.5 zijn weergegeven in de volgorde zoals ze in de tekst worden besproken

Onder de feitelijke opleidingskenmerken vallen objectieve kenmerken zoals de duur en de kosten. Hoewel de feitelijke kenmerken vaak belangrijk zijn bij de keuze voor een Ad-opleiding, zoals de duur van twee jaar en het diploma op hbo-niveau, zijn de meeste niet geschikt voor in Studie in Cijfers. Een aantal kenmerken is namelijk niet kwantificeerbaar, zoals een (extra) diploma op hbo-niveau, mogelijkheid deeltijd of duaal, 'de opleiding wordt alleen als Ad aangeboden' en 'de Ad opleiding is in de gewenste richting beschikbaar'.

De feitelijke opleidingskenmerken die wel kwantificeerbaar zijn leveren niet altijd een zinnige vergelijking op met een landelijk gemiddelde. De nominale duur van de opleiding van twee jaar is kwantificeerbaar, namelijk twee jaar, maar aangezien alle Ad-opleidingen dezelfde duur hebben is een vergelijking onzinnig. Dat geldt ook voor het oprichtingsjaar. Wat geeft een landelijk gemiddelde van het oprichtingsjaar/de leeftijd aan? Wat zegt een vergelijking met dat landelijk gemiddelde dan? Een alternatief kan zijn om aan te geven dat bepaalde indicatoren niet vast te stellen zijn omdat de opleiding nog niet zo lang bestaat. Dat geeft een verklaring voor een minder goed gevulde Studie in Cijfers en geeft indirect een indicatie van hoe lang een opleiding bestaat. Hoewel door studenten de leeftijd van opleiding genoemd is omdat bij een pas opgerichte opleiding niet alles duidelijk is voor docenten en studenten, zouden studiekeuzers deze conclusie onterecht kunnen verbinden aan een nieuwe opleiding.

De kosten van de opleiding en het aantal eerstejaarsstudenten zijn wel kwantificeerbaar en zinnig om met een landelijk gemiddelde te vergelijken. De kosten van de opleiding bestaan uit collegegeld en overige studiekosten. Het collegegeld is voor alle bekostigde opleidingen gelijk¹¹, maar de overige studiekosten kunnen per instelling en opleiding verschillen. Via een snelle steekproef op de opleidingspagina's van verschillende instellingen valt op dat er altijd wel gewezen wordt op extra studiekosten naast het collegegeld, maar dat er niet altijd een bedrag of inschatting bij staat. De overige studiekosten worden al via het HOVI (Hoger Onderwijs Voorlichtings Informatie) uitgevraagd.¹² Op dit moment is van ongeveer acht procent van de Ad-opleidingen de overige studiekosten vanuit HOVI bekend. Om de overige studiekosten op te nemen in Studie in Cijfers Ad zou dit voor meer opleidingen beschikbaar moeten komen. Echter hebben Ad-studenten aangegeven dat de kosten van de opleiding geen grote

¹¹ Het wettelijk collegegeld verschilt wel tussen voltijd, deeltijd en duaal.

¹² HOVI (Hoger Onderwijs Voorlichtings Informatie) voorziet in afspraken en systemen om studiekeuze-informatie op gestandaardiseerde wijze beschikbaar te stellen. Voor meer informatie, zie <https://www.studiekeuze123.nl/hovi>.

rol spelen in de studiekeuze. Het is dus maar de vraag of het van voldoende toegevoegde waarde is om dit onderdeel uit te laten maken van Studie in Cijfers.¹³

Het aantal eerstejaars is beschikbaar vanuit de registratiegegevens van DUO. Een aandachtspunt daarbij is dat de februari-instroom ook meegerekend moet worden, omdat dit voor bepaalde hogescholen een belangrijk instroommoment is. Alleen de instroom aan het begin van het schooljaar meenemen geeft een vertekend beeld. De instroom aan het begin van het studiejaar (oktobertelling) is beschikbaar rond maart/april van hetzelfde studiejaar, de februari-instroom is pas beschikbaar rond maart/april van het daaropvolgende jaar. Uit de enquête blijkt echter dat de omvang van de opleiding minder vaak meeweegt in de studiekeuze dan andere aspecten en daarom heeft het minder prioriteit.

Inhoud van de opleiding/studieprogramma

Gevonden potentiële indicatoren	Geschikt als indicator voor Studie in Cijfers?
• Ad-opleiding is inhoudelijk interessant	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• Ad-opleiding sluit goed aan bij capaciteiten en vaardigheden	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• Ik verwacht dat dit Ad-programma niet te moeilijk voor mij zal zijn	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• Een Ad is praktijkgericht	Ja, maar minder belangrijk (criterium 5)
• Dit Ad-programma biedt mogelijkheden om praktijkervaring op te doen	Valt onder praktijkgerichtheid Ad
• Hbo-bachelor is te theoretisch	Valt onder praktijkgerichtheid Ad
• Aanpak niet te klassikaal en theoretisch en gericht op zelfstandig leren	Valt onder praktijkgerichtheid Ad en onder 'goed te combineren met werk' in de volgende subparagraaf
• Een Ad is beroepsgericht	Ja, maar minder belangrijk (criterium 5)
• Docenten afkomstig of werkzaam in praktijk	Ja, maar het belang van deze indicator is onbekend (criterium 5)
• Contacttijd eerstejaars	Ja, maar het belang van deze indicator is onbekend (criterium 5)

De geïnventariseerde potentiële indicatoren met betrekking tot de inhoud van de opleiding of het studieprogramma gaan over het curriculum en de vorm van de opleiding (het soort lessen). Welke onderwerpen zijn onderdeel van de opleiding en hoe worden die onderwerpen behandeld? Een curriculum is een moeilijk te kwantificeren aspect. In hoeverre de Ad-opleiding inhoudelijk interessant is, of het goed aansluit bij capaciteiten en vaardigheden en of het niet te moeilijk is zijn dat ook. Echter is informatie over het curriculum wel belangrijke informatie voor studenten. Het komt vaak terug in de onderzochte bronnen, en het belangrijkste tevredenheidsaspect in Figuur 3.3 is tevredenheid over inhoud en opzet. Het is dus raadzaam om deze informatie wel via een andere route beschikbaar te stellen. Dat zou kunnen op de opleidingspagina's op de website van Studiekeuze123.

Het soort lessen van de opleiding hangt samen met de mate van praktijkgerichtheid en de praktijkervaring die opgedaan wordt. Het vormt ook de andere kant van de medaille van de mate waarin een opleiding op theorie is gericht. Het zou mogelijk kunnen zijn om daarover een kwantificeerbare indicator op te stellen. Voor Studie in Cijfers

¹³ Studie in Cijfers is op dit moment alleen/voornamelijk beschikbaar voor bekostigde opleidingen. Wanneer Studie in Cijfers ook opgesteld wordt voor niet-bekostigde opleidingen, zal het kostenaspect interessanter worden in de vergelijking. De kosten van een opleiding bij een niet-bekostigde instelling zijn immers niet noodzakelijk gelijk aan het collegegeld bij een bekostigde instelling.

wo-bachelor geven instellingen iets soortgelijks op via het Studie in Cijfers dashboard door het aantal contacturen per week per opleiding door te geven (contacttijd eerstejaars). Daarmee kunnen studenten vergelijken hoeveel contacturen voor eerstejaarsstudenten de opleiding vraagt ten opzichte van een landelijk gemiddelde. Voor de praktijkgerichtheid zou dat betekenen dat instellingen een dergelijke maatstaf moeten aanleveren bij Studiekeuze123 via het dashboard of HOVI. Dat zou mogelijk een indicator kunnen zijn die het aantal studie-uren in de praktijk en/of stage aangeeft, al dan niet in verhouding tot het aantal studie-uren klassikaal. De ervaringen met het aanleveren van gegevens door instellingen via het dashboard of HOVI zijn volgens Studiekeuze123 tot nu toe positief. Het blijft echter de vraag of er draagvlak is voor het aanleveren van nieuwe informatie ten behoeve van deze indicator vanwege de bevragsingslast bij onderwijsinstellingen. Zo'n 35 procent van de studenten geeft aan dat de praktijkgerichtheid van de Ad heeft meegespeeld in de keuze.

De beroepsgerichtheid van Ad-opleidingen zou ontleend kunnen worden aan de HBO-Monitor. Die monitor vraagt aan hbo-afgestudeerden naar de aansluiting van hun opleiding met de functie die ze op dat moment op de arbeidsmarkt bekleden, en of ze hun capaciteiten benutten of dat hun capaciteiten juist tekortschieten. Het gebruik van de HBO-Monitor heeft echter als nadeel dat er vooralsnog een beperkte vulling is voor Ad-opleidingen. Het is een bevraging van hbo-afgestudeerden anderhalf jaar na afstuderen. Uit een recente vullingsanalyse van Studiekeuze123 blijkt echter dat er voor maar weinig Ad-opleidingen voldoende respons is om indicatoren in te richten op basis van de HBO-Monitor.¹⁴ Daarmee lijkt dit geen optie. De verwachting is dat de vulling per opleiding in de komende jaren ook niet toereikend zal zijn.

In de NSE komt de aansluiting met de beroepspraktijk ook aan bod. Hbo-studenten kunnen hun tevredenheid uiten over de aansluiting met de beroepspraktijk (deeltijd en duaal) of over de voorbereiding op de beroepsloopbaan (voltijd). Daarnaast wordt gevraagd naar de tevredenheid over enkele verdiepende aspecten, zoals de mate waarin studenten vaardigheden opdoen voor de beroepspraktijk, het contact met de beroepspraktijk en de mate van kennis van de docenten over de beroepspraktijk. Vanuit de vullingsanalyse van Studiekeuze123 (zie voetnoot 14) is bekend dat vanuit de NSE er voor een meerderheid van de Ad-opleidingen voldoende respons is. Het gaat dan om de respons voor de algemene tevredenheid. De respons voor andere vragen uit de NSE is niet bekend, maar zal naar verwachting ongeveer gelijk zijn. Zo'n 25 procent van de Ad-studenten geeft aan dat de beroepsgerichtheid van de Ad mee heeft gespeeld in de keuze.

De mate waarin docenten afkomstig zijn uit de praktijk is ook op te stellen vanuit de NSE. Daarin is gevraagd naar hoe tevreden studenten zijn met de docenten en met de beroepskennis van de docenten. Ook hier gaan we ervan uit dat er voldoende vulling is op basis van de vullingsanalyse van Studiekeuze123. Het is alleen niet bekend hoe belangrijk studenten dit studiekeuzemotief vinden, dat is namelijk niet direct uitgevraagd in de enquête of naar voren gekomen in de bestudeerde bronnen.

De contacttijd van eerstejaars is een indicator die in Studie in Cijfers wordt gebruikt voor wo-bacheloropleidingen. Onderwijsinstellingen kunnen de contacttijd via het Studie in Cijfers dashboard opgeven, zoals ook gebeurt voor de wo-bacheloropleidingen. Dat zou een bevragsingslast betekenen voor de onderwijsinstellingen, waarbij het de vraag is hoeveel draagvlak daarvoor is. Het is alleen niet bekend in hoeverre dit aspect meespeelt in de overwegingen van Ad-studenten. Het is namelijk niet direct uitgevraagd in de enquête of naar voren gekomen in de bestudeerde bronnen. I&O Research heeft verdiepend onderzoek gedaan naar deze indicator (Berger & Mathurin, 2021).

---

¹⁴ Studiekeuze123 heeft via een vullingsanalyse bepaald voor welk deel van de Ad-opleidingen de indicatoren van Studie in Cijfers voor hbo-bacheloropleidingen beschikbaar zijn. Daarbij hebben ze uitgesplitst naar voltijd, deeltijd en duaal en een vergelijking getrokken met de vulling voor hbo-bacheloropleidingen. De vullingsanalyse is uitgevoerd op het CROHO-bestand 1 augustus 2021, 1 cijferHO bronbestand 2020, HBO-monitor 2020 en NSE-bronbestand 2021.

Contacttijd in de vorm van aantal roosteruren blijkt niet heel belangrijk te zijn voor de ondervraagde studenten/studiekezers (wo en hbo). De ondervraagde studenten/studiekezers gaven ook aan dat de verdeling binnen de roosteruren interessant is. Hoeveel van de roosteruren zijn colleges/werkcolleges/practica/enz.? Naar aanleiding van dit onderzoek overweegt Studiekeuze123 deze indicator niet meer terug te laten komen in Studie in Cijfers wo-bacheloropleidingen. Het lijkt daarom onlogisch om deze indicator wel op te nemen in Studie in Cijfers voor Ad-opleidingen.

Studiebelasting/aantal studie-uren

Gevonden potentiële indicatoren	Geschikt als indicator voor Studie in Cijfers?
• Vrijstellingen voor lesstof vooropleiding	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• Reistijd	Nee, levert geen interessante vergelijking (criterium 2)
• De mate waarin de studie is te combineren met werk en privé	Ja
• Realistisch beeld van de benodigde inspanning	Valt samen met 'goed te combineren met werk'
• Ervaren studiedruk	Ja, maar minder belangrijk (criterium 5)

Potentiële indicatoren binnen het onderwerp studiebelasting hebben te maken met hoeveel tijd de studenten bezig zijn met hun studie. Vrijstellingen voor lesstof vanuit de vooropleiding betekenen minder studie-uren, want de studenten zijn dan vrijgesteld van bepaalde vakken. Om welke vakken dat gaat is nuttige informatie voor studiekezers, maar is niet in een kwantitatieve indicator te vatten. Het hangt onder andere van de genoten vooropleiding af.

Reistijd komt in verschillende bronnen terug als potentiële indicator en zou in theorie te kwantificeren via een gemiddelde reistijd. Echter is reistijd persoonsafhankelijk, waardoor het niet geschikt is voor Studie in Cijfers. Wat zegt een 'gemiddelde reistijd' van een opleiding? Daarbovenop geldt dat de gemiddelde reistijd per opleiding ook niet beschikbaar is. Het is logischer dat studenten zelf op voorhand een inschatting maken van de reistijd van verschillende opleidingen afhankelijk van hun woonplaats.

De mate waarin een Ad-opleiding te combineren is met werk (en privé) is vaak genoemd als belangrijk aspect bij de studiekeuze, zeker door deeltijders. Er bestaat op dit moment geen kwantitatieve indicator die dit meet. In 2013 is er in de Studentenmonitor gevraagd naar hoe goed studenten hun studie, werk en studiegerelateerde activiteiten konden combineren, maar dat lijkt een eenmalige verdieping te zijn geweest.

Een dergelijke indicator structureel ontwikkelen kan op twee manieren. Aan de ene kant zouden studenten of afgestudeerden kunnen aangeven hoe tevreden zij zijn met de mate waarin de opleiding te combineren was met werk, vergelijkbaar met de uitvraag in de Studentenmonitor 2013. De indicator weerspiegelt dan de subjectieve ervaring van oud-studenten. Het zou bijvoorbeeld onderdeel kunnen uitmaken van de NSE. Studiekeuze123 heeft echter aangegeven dat de vragenlijst voor de NSE recentelijk is doorgelicht en aangepast, en dat de vragenlijst voor de komende jaren vaststaat. Met het oog op mogelijke toekomstige uitbreidingen van Studie in Cijfers voor hbo- en wo-bachelor in deeltijd kan hierover nagedacht worden. Op de korte termijn lijkt de mogelijkheid via toevoeging aan de NSE echter niet haalbaar.

Een andere mogelijkheid zou zijn instellingen te vragen naar het aantal uren dat men per week moet besteden aan lessen. Dat zou bijvoorbeeld via HOVI kunnen. Aan de hand van die studiebelasting kunnen studiekezers een inschatting maken hoe goed zij de opleiding zouden kunnen combineren met hun persoonlijke situatie. Daarmee hebben studiekezers meteen een beeld van de benodigde inspanning van de opleiding.

De ervaren studiedruk is onderdeel van de NSE via de vraag over tevredenheid met studiedruk en is naar verwachting voor een meerderheid van de Ad-opleidingen beschikbaar. Huidige Ad-studenten geven aan dat de ervaren studiedruk niet belangrijk is, maar ook niet helemaal onbelangrijk, zoals Figuur 3.3 laat zien.

Tevredenheid

Gevonden potentiële indicatoren	Geschikt als indicator voor Studie in Cijfers?
• Algemene tevredenheid	Ja
• Tevredenheid over inhoud en opzet	Ja
• Tevredenheid over studiebegeleiding	Ja, maar minder belangrijk tevredenheidsaspect (criterium 5)
• Tevredenheid over betrokkenheid en contact	Ja, maar minder belangrijk tevredenheidsaspect (criterium 5)
• Tevredenheid over toetsing en beoordeling	Nee, minst belangrijke tevredenheidsaspect (criterium 5)

In Studie in Cijfers voor hbo- en wo-bacheloropleidingen is een algemeen tevredenheidsoordeel opgenomen. Positieve ervaringen van anderen blijken bij de keuze voor een Ad minder belangrijk, zo blijkt uit Figuur 2.1. Echter, volgens de verdiepende vragen rondom studiekeuze hebben Ad-studenten wel degelijk behoefte aan een tevredenheidsoordeel. Een meerderheid geeft namelijk aan tevredenheidsaspecten (zeer) belangrijk te vinden zoals blijkt uit Figuur 3.2 en dan met name tevredenheid over de inhoud en opzet van de opleiding (zie Figuur 3.3). Daarom lijkt het goed om een tevredenheidsoordeel op te nemen in Studie in Cijfers. Het is niet onderzocht of algemene tevredenheid de voorkeur geniet boven tevredenheid over inhoud en opzet. Tevredenheid over studiebegeleiding en over betrokkenheid en contact zien Ad-studenten als duidelijk minder belangrijk dan tevredenheid over inhoud en opzet, tevredenheid over toetsing en beoordeling het minst belangrijk.

Tevredenheid kan alleen via directe bevraging aan studenten worden bepaald. Zowel de algemene tevredenheid over de opleiding als de tevredenheid over inhoud en opzet van de opleiding zijn onderdeel van de NSE. Uit de recente vullingsanalyse (zie voetnoot 14) blijkt dat voor een meerderheid van de Ad-opleidingen de algemene tevredenheid beschikbaar is. Ook is het aantal opleidingen waarvoor deze indicator beschikbaar is sterk gestegen sinds de vorige meting van de vullingsanalyse. De verwachting is dat deze stijging de komende jaren doorzet. De vulling van tevredenheid over inhoud en opzet is niet meegenomen in de vullingsanalyse, maar de verwachting is dat dat voor ongeveer evenveel Ad-opleidingen beschikbaar zal zijn.

Rendement/studiesucces

Gevonden potentiële indicatoren	Geschikt als indicator voor Studie in Cijfers?
• Aandeel met diploma na 2 jaar	Ja
• Aandeel met diploma na 3 jaar	Nee, minst belangrijk volgens studenten (criterium 5)
• Aandeel met diploma na X jaar	Ja, diploma binnen 2 jaar belangrijkst
• Aandeel dat doorstroomt naar tweede studiejaar	Ja
• Aandeel met diploma <u>op niveau</u> na X jaar	Ja, maar toegevoegde waarde onduidelijk

Het rendement of studiesucces van Ad-opleidingen is uitermate geschikt voor een kwantitatieve vergelijking in Studie in Cijfers. De gevonden potentiële indicatoren zijn te vertalen naar kwantificeerbare indicatoren en zorgen voor een zinvolle vergelijking. Het gaat dan bijvoorbeeld om het aandeel studenten met een diploma na twee jaar of het aandeel studenten dat doorstroomt naar het tweede studiejaar. De behaalde diploma's en de doorstroom naar het

tweede studiejaar worden bovendien geregistreerd door DUO. Dat betekent dat deze gegevens voor iedere (huidige) Ad-student bekend zijn. Er hoeft dus niet geleund te worden op een enquête.

Uit de enquête is daarnaast gebleken dat Ad-studenten het behalen van een diploma na twee jaar (de nominale studieduur) het belangrijkste vinden (zie Figuur 3.4). Dat sluit aan bij het belangrijkste motief om voor een Ad te kiezen, namelijk de studieduur van twee jaar. Ad'ers kiezen bewust voor een korte studie en willen dan ook weten in welke mate dat lukt. Dat weerspiegelt ook hoeveel uitval of vertraging er is.

Bij Studie in Cijfers voor hbo- en wo-bacheloropleidingen is het behalen van een diploma na respectievelijk vijf of vier jaar de gebruikte indicator. Dat komt neer op het behalen van een diploma met maximaal één jaar vertraging. Bij de initiële opzet van Studie in Cijfers is daar bewust voor gekozen door Studiekeuze123. Een jaar studievertraging komt namelijk regelmatig voor bij een hbo- en wo-bacheloropleiding. Echter lijkt voor Ad-opleidingen een diploma na de nominale duur plus een jaar minder relevant, omdat studenten een diploma na drie jaar niet belangrijk achten en een diploma na twee jaar wel (zie Figuur 3.4).¹⁵

Naast de mate waarin studenten een diploma behalen geeft Studie in Cijfers voor hbo- en wo-bacheloropleidingen ook de mate weer waarin studenten doorstromen naar het tweede studiejaar en de mate waarin studenten een diploma op het niveau van de opleiding behalen. Doorstroom naar het tweede studiejaar vinden Ad-studenten ook belangrijk, zij het minder belangrijk dan een diploma na twee jaar. Doorstroom naar het tweede studiejaar betekent bij een Ad-opleiding meteen ook dat je halverwege de opleiding bent.

Een diploma op het niveau van de opleiding zou een diploma van minimaal Ad-niveau betekenen. Dat lijkt weinig toegevoegde waarde te hebben gezien de voorkeur van de Ad-studenten voor het diplomarendement na twee jaar. Een ander diploma van hetzelfde niveau halen binnen twee jaar dan het diploma van de opleiding waarmee ze begonnen zijn, is zeer onwaarschijnlijk. Een ander diploma binnen drie jaar na aanvang van de initiële opleiding zou eventueel wel kunnen, maar omdat het diplomarendement na drie jaar niet de voorkeur heeft, is deze indicator minder relevant voor de Ad.

Wie in een studiejaar een diploma heeft behaald is op basis van registratiegegevens rond maart/april beschikbaar in het daaropvolgende jaar. Van de studenten in studiejaar 2020/2021 is in maart 2022 bekend of zij een diploma hebben behaald. Dat betekent dat van degenen die gestart zijn in 2019/2020 komende maart bekend is of zij hun diploma binnen twee jaar hebben behaald. Studiekeuze123 heeft in de vullingsanalyse aangegeven dat de cohortgrootte minimaal tien moet zijn, dus voor kleine opleidingen kan dat niet bepaald worden.¹⁶

Doorstroom naar het tweede studiejaar is ook het volgende studiejaar in maart/april bekend. Dat wil zeggen dat van opleidingen die in 2020/2021 (peildatum oktober 2020) studenten hebben, in maart van het daaropvolgende studiejaar, dus maart 2022, bekend is wat de doorstroom is. Daarbij moet de cohortgrootte minimaal tien zijn, dus voor kleine opleidingen kan dat niet bepaald worden.

---

¹⁵ Om gelijksoortige redenen lijkt het behalen van het diploma na vier of meer jaar minder relevant.

¹⁶ Studiekeuze123 bepaalt deze indicator aan de hand van 1cijferHO. Wanneer deze indicatoren bepaald worden via de CBS-Microdata, gelden er iets andere regels wat betreft cohortgrootte. Bij een uitsplitsing moet iedere uitsplitsing minstens tien waarnemingen hebben.

4.3 Thema vervolgonderwijs

Onder vervolgonderwijs vallen potentiële indicatoren die te maken hebben met de doorstroom in het onderwijs na de Ad-opleiding. De volgende indicatoren zijn verzameld:

Gevonden potentiële indicatoren	Geschied als indicator voor Studie in Cijfers?
• Mogelijkheden van doorstroom	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• Overeenstemming onderwijsinhoud Ad en eerste twee jaar bachelor	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)
• Aandeel dat doorstudeert in ho	Ja
• Aandeel dat doorstroom naar (verwante) hbo-bacheloropleiding	Ja

Studenten hechten veel waarde aan de mogelijkheden tot doorstroom naar een (verwante) hbo-bachelor, zo blijkt onder andere uit Hoofdstuk 2 en 3. Zo laat Figuur 3.6 zien dat er behoefte is aan meer informatie over de mogelijkheden van doorstroom. Wat er allemaal mogelijk is qua doorstroom is niet goed kwantitatief in beeld te brengen, maar is wel nuttige informatie. Dat geldt ook voor de overeenstemming tussen de onderwijsinhoud van de Ad en de eerste twee jaar van de bachelor. Dat is namelijk afhankelijk van de persoonlijke situatie van de student, namelijk welke hbo-bacheloropleiding de student zou kiezen.

De mate waarin doorstroom voorkomt is wel kwantitatief in beeld te brengen, omdat doorstroom naar een hbo-bacheloropleiding uit de registratiegegevens is op te maken. Studie in Cijfers voor hbo- en wo-bachelors maakt al gebruik van een dergelijke indicator. Die indicator laat zien of afstudeerders in de twee jaar na afstuderen wederom ingeschreven staan in het hoger onderwijs. Bij gebruik van deze indicator zou de indicator ook inschrijvingen in het wo of een andere Ad-opleiding bevatten. Daarmee meet het niet geheel 'zuiver' de doorstroom in een hbo-bachelor. Een indicator voor Studie in Cijfers Ad kan hier rekening mee houden door alleen te kijken naar inschrijvingen in hbo-bacheloropleidingen, hoewel je je kan afvragen of het problematisch is om te kijken naar *alle* hoger-onderwijsinschrijvingen.

Wat een Ad-opleiding voor potentiële studenten interessant maakt, is dat je na de tweejarige Ad-opleiding door kan stromen naar een (verwante) hbo-bacheloropleiding om alsnog binnen vier jaar de hbo-bachelor af te ronden. Ad-studenten geven dan ook aan voor de Ad te kiezen vanwege deze mogelijkheid. Doorstroom naar de *verwante* hbo-bachelor is daarom wellicht interessanter dan doorstroom naar *enige* hbo-bachelor (of doorstroom in het hoger onderwijs). In de vraagstelling van de enquête (en de eerdere rapporten van SEO) is daar echter geen onderscheid in gemaakt. We weten dus niet zeker of Ad-kiezers doorstroom naar een verwante hbo-bachelor interessanter vinden dan doorstroom naar enige hbo-bachelor. Echter is niet duidelijk welke hbo-bachelors verwant zijn aan de Ad-opleidingen.¹⁷ Daar bestaat op dit moment geen overzicht van. Het werkveld geeft ook aan dat dat niet gemakkelijk is op te stellen en dat doorstroom in een hbo-bachelor of het hoger onderwijs in het algemeen voldoende is. Studenten hebben aangegeven wel behoefte te hebben aan informatie over wat er mogelijk is wat betreft doorstuderen, dus lijkt het goed om deze informatie via een andere route boven tafel te krijgen en beschikbaar te stellen op Studiekeuze123.

De doorstroom naar vervolgonderwijs wordt door Studiekeuze123 voor Studie in Cijfers hbo- en wo-bacheloropleidingen na één of twee jaar vastgesteld. Dat wil zeggen dat een afgestudeerde binnen twee jaar na afstuderen is

¹⁷ Sinds 1 januari 2018 zijn Ad-opleidingen zelfstandige opleidingen. Instellingen in het hoger onderwijs mogen een Ad-opleiding aanbieden, ongeacht of deze instelling ook een verwante hbo-bacheloropleiding heeft.

begonnen aan de vervolgopleiding. We stellen voor om daarbij aan te sluiten voor Studie in Cijfers Ad. Doorstroom naar vervolgonderwijs in de eerste twee jaar na afstuderen is beschikbaar rond maart/april twee jaar na afstuderen. In maart 2022 is voor de afgestudeerden in 2019/2020 bekend of zij doorstuderden in het hoger onderwijs, met eventueel een verdere uitsplitsing naar doorstuderden in een hbo-bachelor.

4.4 Thema arbeidsmarkt

De potentiële indicatoren die te maken hebben met de arbeidsmarkt vallen binnen vier onderwerpen: arbeidsmarktperspectief, beroepsmogelijkheden, arbeidsmarktrelevantie en huidig werk.

Arbeidsmarktperspectief

Gevonden potentiële indicatoren	Geschikt als indicator voor Studie in Cijfers?
• Goede arbeidsmarktperspectieven	Ja, kan op meerdere manieren worden weergegeven
• Aandeel afgestudeerden werkzaam op niveau	Nee, niet beschikbaar vanuit registratie (criterium 3) en onvoldoende vulling vanuit enquête (criterium 4a)
• Tevredenheid over baan na afstuderen	Nee, niet beschikbaar vanuit registratie (criterium 3) en onvoldoende vulling vanuit enquête (criterium 4a)
• Salaris na afstuderen	Ja
• Zoekduur tot een passende baan	Nee, minder belangrijk arbeidsmarktaspect (criterium 5)
• Type aanstelling (bijv. vast of tijdelijk contract)	Nee, minder belangrijk arbeidsmarktaspect (criterium 5)
• Aandeel afgestudeerden werkloos	Ja, maar weinig toegevoegde waarde
• Geen gebrek aan functies op Ad-niveau	Valt samen met 'aandeel afgestudeerden werkzaam op niveau'

Voor velen zijn betere arbeidsmarktperspectieven de reden om een opleiding te volgen. Het is dan ook logisch dat het arbeidsmarktperspectief van een opleiding meeweegt in de studiekeuze. Dat blijkt ook uit Figuur 3.2, waarin de arbeidsmarktperspectieven het belangrijkste zijn in de studiekeuze. Arbeidsmarktperspectief kan op meerdere manieren worden weergegeven. Ad-studenten hebben aangegeven dat het hebben van een baan op niveau het belangrijkste daarin is, gevolgd door de tevredenheid over de baan na afstuderen en het salaris. Het type aanstelling of de zoekduur tot een passende baan zijn volgens de meeste Ad-studenten minder belangrijk. Daarin zijn bovendien geen verschillen tussen studenten van voltijd, deeltijd en duaal te zien.

Veel arbeidsmarktgegevens zijn te achterhalen in de registratiedata van bijvoorbeeld de Belastingdienst of de polisbestanden van het UWV die beschikbaar zijn via de CBS-Microdata. Op basis van die gegevens zijn verschillende indicatoren inzichtelijk te maken, zoals het hebben van een baan en het salaris op verschillende peilmomenten na afstuderen. Het voordeel van deze route is dat dit voor alle afgestudeerden bekend is. Het nadeel is dat de tevredenheid met de baan en of de baan 'op niveau' is, niet geregistreerd is. Voor die indicatoren zou uitgeweken moeten worden naar bijvoorbeeld de HBO-Monitor. Studie in Cijfers voor hbo-bacheloropleidingen maakt daar al gebruik van. De vulling van de HBO-Monitor voor Ad-opleidingen blijkt echter niet toereikend volgens een recente vullingsanalyse van Studiekeuze123. Het lijkt daarom raadzaam om via de CBS-Microdata inzicht te geven in het percentage met een baan en het gemiddelde salaris, om zo goed als mogelijk aan te sluiten bij de informatiebehoefte van de Ad-studenten, rekening houdend met voldoende beschikbaarheid. Het aandeel werkloos heeft weinig toegevoegde waarde als ook al inzicht wordt gegeven in het aandeel met een baan.

We stellen voor om deze indicatoren in december het jaar na afstuderen te bepalen. Dat is voor de groep die in juni afstudeert ongeveer anderhalf jaar na afstuderen. Daarbij sluiten we aan bij de afnameperiode van de HBO-Monitor. Het hebben van een baan en het salaris zijn in maart daaropvolgend beschikbaar. Dat betekent dat het peilmoment van deze indicatoren voor afgestudeerden in het studiejaar 2019/2020 in december 2021 ligt en ze in maart 2022 beschikbaar zijn. Het is ook mogelijk om het hebben van een baan als het salaris te combineren door te kijken naar banen met een loondrempel.¹⁸ In principe zijn onderwijsinstellingen geanonimiseerd beschikbaar in de CBS-omgeving. Dat betekent dat het niet bekend is om welke onderwijsinstelling het gaat, wanneer de arbeidsmarktindicatoren per opleiding worden opgesteld. Het uitdraaien en exporteren van indicatoren per opleiding ten behoeve van Studie in Cijfers zou inhouden dat de gegevens niet geanonimiseerd beschikbaar zouden moeten komen. In uitzonderlijke gevallen is dat mogelijk, maar het lijkt raadzaam om met het CBS hierover in gesprek te gaan. Eventueel kunnen OCW/DUO en/of vertegenwoordigers van hogescholen/universiteiten aanschuiven, dat zijn namelijk de eigenaren van de gegevens.

Naast het hebben van een baan kan ook gekeken worden naar de sociaaleconomische positie van de afgestudeerden. Dan is niet alleen bekend of iemand een baan heeft, maar ook of iemand zelfstandig ondernemer is.¹⁹ Daarmee zijn niet alleen de werknemers in beeld, maar ook werkenden zonder dienstbetrekking. Het nadeel is dat deze gegevens pas in december 2022 beschikbaar zijn. Dus van afgestudeerden in studiejaar 2019/2020 weten we pas in december 2022 welke sociaaleconomische status ze hebben.

Beroepsmogelijkheden

Gevonden potentiële indicatoren	Geschikt als indicator voor Studie in Cijfers?
<ul style="list-style-type: none"> De brede beroepsmogelijkheden die dit Ad-programma biedt 	Combinatie van mogelijke beroepen en sectoren, waarbij sectoren wel beschikbaar zijn en beroepen niet (zie volgende regels)
<ul style="list-style-type: none"> Het specifieke beroep dat ik met dit Ad-programma kan gaan uitoefenen spreekt mij aan 	Nee, niet beschikbaar vanuit registratie (criterium 3) en onvoldoende vulling vanuit enquête (criterium 4a)
<ul style="list-style-type: none"> Brede opleiding: afgestudeerden komen terecht in verschillende sectoren 	Ja, maar het belang van deze indicator onbekend (criterium 5)

De beroepsmogelijkheden van de Ad-opleiding hangen samen met het soort beroep dat uitgeoefend kan worden na het behalen van het diploma en de sectoren waar men in terecht kan komen. Deze informatie is verkrijgbaar via de HBO-Monitor. Per opleiding is bekend wat de meest voorkomende beroepen zijn en de meest voorkomende sectoren waarin men werkzaam is. De vulling van Ad-opleidingen binnen de HBO-Monitor vormt echter wederom een obstakel.

Een alternatief zijn de Microdata van het CBS. Het voordeel ten opzichte van de HBO-Monitor is dat het om integrale registratiedata gaat en niet op basis van een steekproef en (beperkte) respons. Het nadeel is dat het type beroep dat iemand uitoefent niet geregistreerd is. Wel is bekend in welke sectoren de afgestudeerden terechtkomen. Dat gaat op basis van de sector waarin het bedrijf/de werkgever zijn economische hoofdactiviteit heeft. Je zou kunnen aansluiten bij het peilmoment december anderhalf jaar na afstuderen, zoals besproken bij het onderwerp

¹⁸ Het lijkt ook raadzaam om bijbanen uit te sluiten. Dat kan alleen via een benadering, omdat het niet geregistreerd staat of een baan een bijbaan is. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar banen van minimaal drie dagen in de week, of via een loondrempel, of beide.

¹⁹ De onderscheiden categorieën zijn: werknemer, directeur-groootaandeelhouder, zelfstandig ondernemer, overig zelfstandige, ontvanger uitkering (5 categorieën), (niet) schoolgaand/studerend zonder inkomen, (niet) schoolgaand/studerend met inkomen, overig zonder inkomen en meewerkend gezinslid. Iedere in Nederland ingezetene wordt in één van deze categorieën ingedeeld op basis van de belangrijkste inkomensbron.

arbeidsmarktperspectief. Houd er rekening mee dat alleen sectoren met minstens tien waarnemingen openbaar gemaakt mogen worden vanwege privacyregels. Voor een zinvolle uitsplitsing naar sectoren heb je dus voldoende waarnemingen nodig. Daar komt bij dat voor sommige opleidingen de uitsplitsing moeilijk te interpreteren is. Een IT'er kan bijvoorbeeld bij zeer veel bedrijven/in zeer veel sectoren aan de slag, zoals een supermarktketen of een onderzoeksbureau. De behoefte naar de sector als indicator is niet nader onderzocht in de verdiepende enquête onder Ad-studenten. Het is onduidelijk in hoeverre Ad-studenten behoefte hebben aan de beroepssector na afstuderen in vergelijking met de andere arbeidsmarktindicatoren.

Huidig(e) werk/werkgever

Gevonden potentiële indicatoren	Geschikt als indicator voor Studie in Cijfers?
• Werkgever betaalt (gedeeltelijk) mee	Nee, levert geen interessante vergelijking op (criterium 2)
• Het gaan volgen van een Ad-programma was een wens van de werkgever	Nee, levert geen interessante vergelijking op (criterium 2)
• De aansluiting van de Ad-opleiding met huidige functie	Deels beschikbaar via beroepsgerichtheid
• Aandeel dat doorstroomt in huidig werk	Nee, niet beschikbaar (criterium 3)
• Hoog aangeschreven door werkgever	Nee, niet beschikbaar (criterium 3)

Studiemotieven die te maken hebben met het huidige werk of de werkgever van de studenten zijn niet vaak genoemd in de onderzoeken. Sowieso lijken deze indicatoren slechts voor een deel van de studenten relevant, namelijk het deel dat al een baan en werkgever heeft. Dat betekent niet dat deze indicatoren niet doorslaggevend kunnen zijn in de studiekeuze. In het geval dat er wel een werkgever is, zal de bereidheid tot meebetalen afhangen van situatie-afhankelijke factoren (karakter werkgever, soort bedrijf, omzet van het bedrijf etc.). Datzelfde geldt ook voor de wens van de werkgever om het Ad-programma te volgen. Een vergelijking met een 'gemiddelde' is dan niet zinvol, want dat gemiddelde hoeft niet aan te sluiten bij de persoonlijke situatie. Daarom zijn deze motieven ongeschikt voor Studie in Cijfers.

De aansluiting van de Ad-opleiding met de huidige functie slaat terug op de inhoud van de opleiding. Zowel het curriculum als de beroepsgerichtheid hebben raakvlakken. Beide zijn eerder besproken. Het curriculum is moeilijk te kwantificeren en voor de beroepsgerichtheid kan op basis van de NSE een indicator opgesteld worden.

Doorstroom binnen het werk zou kwantificeerbaar zijn door te kijken naar het aandeel dat na afstuderen doorstroomt. Het type beroep of het niveau van het beroep komt echter niet voor in de registratiegegevens. Veranderingen in het salaris zouden een te grove benadering zijn, omdat het niet zeker is dat de oorzaak van die veranderingen komt door eventuele doorstroom. Een alternatief vanuit de bekende alumni-enquêtes waarbij ook nog eens voldoende vulling is voor Ad-opleidingen, is er niet. Er lijkt dus geen beschikbare indicator voorhanden, maar dat lijkt geen probleem gezien de geringe belangstelling.

Het hoog aangeschreven staan van de opleiding door de werkgever zou in potentie wel kwantificeerbaar zijn en relevant voor een vergelijking met een landelijk gemiddelde, maar is op dit moment niet beschikbaar. In geen van de bekende monitors of in de CBS-data is dit namelijk een onderdeel. Om het tevredenheidsoordeel van werkgevers in kaart te brengen zou er een instrument opgezet moeten worden. Dat zou het benaderen van (een steekproef van) werkgevers inhouden, die bovendien bekend moeten zijn met voldoende Ad-opleidingen voor voldoende gegevens. Daarbij loop je tegen het probleem aan waar de HBO-Monitor ook tegenaan loopt, namelijk beperkte bruikbare respons. Het tevredenheidsoordeel van de werkgever is dan wel als vaakst genoemd bij de ontbrekende

informatie in de enquête onder Ad-studenten, maar het lijkt ook niet doorslaggevend te zijn in de studiekeuze. Het in gebruik nemen van deze indicator zou veel tijd en moeite in beslag nemen en weegt niet op tegen de voordelen.

4.5 Thema overig

Het thema overig bevat de potentiële indicatoren die niet in te delen zijn in de thema's opleiding, vervolgonderwijs en arbeidsmarkt. Het gaat om het volgende studiekeuzemotief:

Gevonden potentiële indicatoren	Geschikt als indicator voor Studie in Cijfers?
<ul style="list-style-type: none"> Zolang ik nog geen baan heb wil ik met deze studie mijn tijd zinvol besteden 	Nee, niet kwantificeerbaar (criterium 1)

Dit studiekeuzemotief is gericht op de persoonlijke situatie en is bovendien moeilijk te kwantificeren. Daarom is het geen geschikte indicator voor Studie in Cijfers.

4.6 Samenvattend beeld

De indicatoren die kwantitatief in kaart gebracht kunnen worden, beschikbaar zijn, voldoende vulling hebben én volgens studenten zinvol zijn, zijn weergegeven in Tabel 4.1. Dat zijn de indicatoren die opgenomen zouden kunnen worden in Studie in Cijfers voor Ad-opleidingen. De indicatoren die ook mogelijk zijn, maar minder de voorkeur genieten, zijn opgenomen in Tabel 4.2. Het diploma op niveau van de Ad en het aandeel dat werkloos is zijn beide mogelijk, maar omdat zij weinig toegevoegde waarde hebben ten opzichte van de indicatoren uit Tabel 4.1 zijn deze indicatoren (in eerste instantie) achterwege gelaten.

Tabel 4.1 Set van potentiële indicatoren voor Studie in Cijfers Ad die de voorkeur genieten

Potentiële indicatoren	Bron	Beschikbaar/vulling	Opmerking
Aantal uren studiebesteding per week (combinatie studie, werk en privé)	Instellingen via dashboard of HOVI	Onbekend, hangt af van medewerking instellingen	
Algemene tevredenheid	NSE	Voor een meerderheid (60-80 procent) van opleidingen beschikbaar	Algemene tevredenheid of tevredenheid over inhoud en opzet?
Tevredenheid over inhoud en opzet	NSE	Waarschijnlijk voor een meerderheid (60-80 procent) van opleidingen beschikbaar	Algemene tevredenheid of tevredenheid over inhoud en opzet?
Aandeel met een diploma van de opleiding na twee jaar	1CijferHO (DUO)	Niet beschikbaar voor (relatief nieuwe) opleidingen met minder dan 10 deelnemers	
Doorstroom naar tweede jaar	1CijferHO (DUO)	Idem	
Aandeel dat binnen twee jaar doorstroomt in het hoger onderwijs	1CijferHO (DUO)	Idem	Doorstroom binnen hoger onderwijs of doorstroom in hbo-bachelor?
Aandeel dat binnen twee jaar doorstroomt in een hbo-bachelor	1CijferHO (DUO)	Idem	Doorstroom binnen hoger onderwijs of doorstroom in hbo-bachelor?
Aandeel werkzaam na afstuderen	CBS-microdata	Niet beschikbaar voor (relatief) opleidingen met minder dan 10 deelnemers	Combineren met salaris?
Gemiddelde salaris na afstuderen	CBS-microdata	Idem	Combineren met werkzaam?
Aandeel werkzaam na afstuderen in baan met loon drempel	CBS-microdata	Idem	Werkzaam en salaris combineren?

Tabel 4.2 Andere indicatoren die ook mogelijk zijn, maar minder de voorkeur genieten

Andere mogelijkheden	Bron	Beschikbaar/vulling	Opmerking
Overige studiekosten van de opleiding	HOVI (instellingen)	Onbekend, hangt af van medewerking instellingen	30 procent van de studenten geeft aan de kosten van de opleiding belangrijk te vinden
Aantal eerstejaarsstudenten	1CijferHO (DUO)	Niet beschikbaar voor opleidingen met minder dan 10 deelnemers	31 procent van de studenten geeft aan de schaal van de opleiding belangrijk te vinden
Totaal aantal studie-uren in de praktijk en/of stage	Instellingen via dashboard of HOVI	Onbekend, hangt af van medewerking instellingen	Bij 35 procent van de studenten heeft praktijkgerichtheid meegespeeld bij de keuze voor een Ad
Beroepsgerichtheid	NSE	Waarschijnlijk voor een meerderheid (60-80 procent) van opleidingen beschikbaar	Kan op basis van verschillende items uit de NSE. Bij 25 procent van de studenten heeft praktijkgerichtheid meegespeeld bij de keuze voor een Ad
Tevredenheid (beroeps-kennis) docenten	NSE	Waarschijnlijk voor een meerderheid (60-80 procent) van opleidingen beschikbaar	Belang onbekend

Aantal contacturen eerstejaars	Instellingen via dashboard of HOVI	Onbekend, hangt af van medewerking instellingen	Belang bij Ad-studenten onbekend
Tevredenheid over studiedruk	NSE	Waarschijnlijk voor een meerderheid (60-80 procent) van opleidingen beschikbaar	Minder belangrijk dan andere tevredenheidsaspecten (gem. rangorde 2,7)
Tevredenheid over studiebegeleiding	NSE	Waarschijnlijk voor een meerderheid (60-80 procent) van opleidingen beschikbaar	Minder belangrijk dan andere tevredenheidsaspecten (gem. rangorde 2,8)
Tevredenheid over betrokkenheid en contact	NSE	Waarschijnlijk voor een meerderheid (60-80 procent) van opleidingen beschikbaar	Minder belangrijk dan andere tevredenheidsaspecten (gem. rangorde 2,8)
Sectoren waarin afstudeerders werken	CBS-microdata	Niet beschikbaar voor opleidingen met minder dan 10 deelnemers, alleen de sectoren met minstens 10 waarnemingen	Belang onbekend

---

5 Definitieve set indicatoren

In samenspraak met de werkgroep zijn twee sets indicatoren opgesteld voor Studie in Cijfers voor Ad-opleidingen, één set voor voltijdopleidingen en één set voor deeltijd- en duale opleidingen. Er zijn nog enkele keuzes te maken bij bepaalde indicatoren.

Tijdens een werksessie zijn de indicatoren uit Tabel 4.1 en Tabel 4.2 besproken met de werkgroep.²⁰ Dat heeft geresulteerd in een definitieve set aan indicatoren, waarbij een onderscheid is gemaakt tussen voltijdopleidingen en deeltijd-/duale opleidingen. Er zijn nog wel enkele keuzes te maken bij bepaalde indicatoren.

5.1 Onderbouwing van de definitieve sets aan indicatoren

Het aantal eerstejaarsstudenten

Omdat het aantal eerstejaarsstudenten volgens Ad-studenten minder belangrijk is tijdens de studiekeuze, hoeft deze indicator niet opgenomen te worden in Studie in Cijfers Ad. Wel is genoemd dat het aantal instroommomenten voor duale en deeltijdopleidingen belangrijk is. Dat zou kunnen door een toelichting te geven op de opleidingspagina. Een voorbeeld is aangeven of er alleen in september, in september of februari, of op meer momenten instroomd kan worden. Studie in Cijfers lijkt daar echter niet de geschikte plek voor.

Kosten van de opleiding

De kosten van de opleiding zijn minder belangrijk volgens de enquêterespondenten. Echter kunnen de kosten een drempel vormen voor studiekeuzers, zeker voor degenen die niet met de opleiding zijn begonnen. Deze potentiële studenten zijn niet in het onderzoek betrokken. Het totale kostenplaatje is dan het meest interessant, maar ook welke mogelijkheden er zijn tot ondersteuning. De mogelijkheden tot ondersteuning als indicator is minder geschikt voor Studie in Cijfers, maar zou op een andere manier terug kunnen komen op Studiekeuze123. Omdat de kosten door de meeste Ad-studenten als minder belangrijk worden geacht, laten we de kosten niet terugkomen in Studie in Cijfers Ad.

Totaal aantal studie-uren praktijk en/of stage

Om de praktijkgerichtheid te vangen via het aantal uren praktijk en/of stage is volgens de werkgroepleden lastig. Voor voltijders zou het eventueel op te stellen zijn, maar voor deeltijders en dual is dat moeilijker. Het aantal uren praktijk en/of stage is daar moeilijker af te bakken. Er zijn ook twijfels of hetgeen wat instellingen aanleveren wel helemaal vergelijkbaar is. Verstaan instellingen hetzelfde onder de praktijkgerichte uren? Ook zijn curricula aan verandering onderhevig, waardoor het aanleveren van de gegevens een last met zich meebrengt. Omdat de praktijkgerichtheid volgens een minderheid (35 procent) meespeelt bij de keuze voor een Ad, lijken de voordelen van het opnemen van deze indicator niet op te wegen tegen de nadelen.

Beroepsgerichtheid via NSE

Een indicator opstellen voor de mate van beroepsgerichtheid via de NSE is een reële optie. Er is verder niet besproken welke elementen uit de NSE het meest geschikt zouden zijn. Het voorstel zou zijn om de aansluiting met de

²⁰ Vertegenwoordigers van Fontys, NHL Stenden, Hogeschool Utrecht en Avans hebben deelgenomen aan de sessie. Hogeschool Rotterdam kon niet aanwezig zijn maar heeft schriftelijk gereageerd.

beroepspraktijk voor deeltijd/duaal of de aansluiting met beroepsloopbaan te gebruiken, deze worden ook prominent in beeld gebracht in de factsheets van de NSE.²¹

Contacttijd eerstejaars

Contacttijd van eerstejaars zou het aantal uren dat een student op school aanwezig is behelzen. Het aantal roosteruren is daarvoor niet voldoende, omdat praktijkuren en het werken in projectgroepen daar niet altijd tot uitdrukking in komen. Het aantal roosteruren kan dus een vertekend beeld geven. De afbakening is dus moeilijk, waarbij een verschil in interpretatie ook mee kan spelen en instellingen dus iets anders aanleveren. Zelfs binnen een instelling kan dat tot verschillen leiden. Daarnaast valt uit het onderzoek van I&O Research (Berger & Mathurin, 2021) op te maken dat de contacttijd voor de ondervraagde studenten/studiekeuzers relatief minder belangrijk is en Studiekeuze123 overweegt om naar aanleiding van dat onderzoek deze indicator te laten vervallen voor Studie in Cijfers wo-bacheloropleidingen. Daarom is het advies deze indicator niet op te nemen in Studie in Cijfers Ad.

De mate waarin studie en werk te combineren valt

De werkgroepleden zijn eensgezind dat dit aspect zeer belangrijk is, zeker voor deeltijd en duaal. Het probleem ligt alleen bij het afbakenen van de indicator. Het zou het aantal roosteruren per week kunnen zijn, of het aantal dagdelen dat een student aanwezig moet zijn, maar dat kan nogal eens verschillen binnen een opleiding zelf. Een belangrijke notie is de mate van flexibiliteit, in hoeverre een student zelf invloed heeft op het indelen van de opleiding. Ook hier speelt het probleem van verschil in interpretatie door instellingen/opleidingen. De conclusie is dat een dergelijke maatstaf erg informatief is voor studenten, in het bijzonder deeltijd en duaal, maar dat er nog geen consensus is over de precieze invulling van de indicator. Wat wel duidelijk is, is dat er ruimte zou moeten zijn om toelichting te geven over de mate van flexibiliteit. Ons voorstel is om verder na te denken over de invulling van deze indicator, alvorens deze op te nemen in Studie in Cijfers Ad voor deeltijd- en duale opleidingen.

Algemene tevredenheid en tevredenheid over inhoud en opzet

Algemene tevredenheid geeft een indruk van de opleiding in het geheel en beslaat een breder beeld, maar dat betekent ook dat de studenten zaken waar de opleiding weinig tot geen invloed op mee hebben laten wegen in hun oordeel. Bij tevredenheid over inhoud en opzet heb je dat probleem minder. De inhoud en opzet hebben de opleidingen zelf in de hand. Een opleiding wordt dan niet 'afgerekend' op zaken buiten hun invloed om. Of studenten het een prefereren boven het ander is onbekend. Er is besproken dat de tevredenheid over studiebegeleiding een goede weerspiegeling is van de inspanning van de opleiding. Deze maatstaf wordt echter door studenten als minder belangrijk gezien. De andere tevredenheidsmaatstaven hoeven niet in Studie in Cijfers.

Er zou gekozen kunnen worden om twee tevredenheidsmaatstaven te presenteren. In dat geval adviseren wij te kiezen voor algemene tevredenheid en tevredenheid over inhoud en opzet, omdat de tweede duidelijk het belangrijkste was volgens studenten bij de studiekeuze ten opzichte van de andere maatstaven en de eerste een breed beeld geeft. Als één tevredenheidsindicator opgenomen wordt, dan is algemene tevredenheid waarschijnlijk het informatiefst. Algemene tevredenheid weerspiegelt namelijk het totale plaatje waar een student uiteindelijk voor kiest.

Diploma na twee jaar

Diploma na twee jaar is een goede indicator om op te nemen. Om daarnaast een indicator voor diploma op niveau op te nemen is overbodig.

---

²¹ <https://www.studiekeuze123.nl/nse-studenten/resultaten-nationale-studenten-enquete-2021>

Doorstroom naar tweede studiejaar

Doorstroom naar tweede studiejaar is een goede indicator om op te nemen.

Doorstuderen

Een Ad leidt studenten niet alleen op voor toetreding tot de arbeidsmarkt, het kan ook dienen als springplank voor een vervolgopleiding. Doorstuderen in een hbo-bacheloropleiding is de meest gangbare route. De maatstaf doorstuderen binnen het hoger onderwijs omvat weliswaar meer dan alleen doorstuderen in hbo-bacheloropleidingen, de werkgroep heeft er geen probleem mee om daarbij aan te sluiten. De werkgroep heeft wel aangegeven dat niet helemaal duidelijk is wat het percentage doorstudeerders precies betekent voor een studiekeizer. Is een hoger aandeel doorstudeerders een goed of een slecht teken? Voor een studiekeizer is het dan waarschijnlijk interessant welke vervolgopleidingen dat zijn. Hierbij zou eraan gedacht kunnen worden om het percentage doorstuderen op een andere manier weer te geven, namelijk de top 5 opleidingen waarin doorstudeerders zich bevinden inclusief een percentage overig.²² Daarmee is zowel inzichtelijk welk aandeel doorstudeert, maar ook in welke vervolgopleidingen dat vooral is. Voor kleine Ad-opleidingen zal deze toevoeging echter niet mogelijk zijn vanwege de lage aantallen.

Arbeidsmarktperspectief

Voor niet-werkende afstudeerders is het hebben van een baan na afstuderen een interessante indicator. Voor degenen die tijdens hun opleiding al werken, is dat minder het geval. Voltijders zitten voornamelijk in de eerste groep, deeltijd en duale studenten hebben geregeld een baan naast hun studie. Voor voltijders zijn de werkgroepleden het erover eens dat het aandeel met een baan na afstuderen een goede indicator is. Voor duale en deeltijdstudenten is dat minder zeker. Het is namelijk afhankelijk van de uitgangssituatie van de student (baan of geen baan, omscholing, bijscholing, doorstroom in huidig werk etc.) of het relevant is. Het is moeilijk te bepalen wat de beste arbeidsmarktindicator is voor deeltijd en duaal. Vanuit de enquête weten we dat er weinig verschillen zijn tussen voltijd, deeltijd en duaal wat ze belangrijk vinden wat betreft arbeidsmarktindicatoren. Om die reden - en omdat er op dit moment geen betere indicator voorhanden is - stellen we voor om ook voor de deeltijd- en duale opleidingen het aandeel met een baan te benutten.

Wat er nog meer mogelijk is bij arbeidsmarktperspectief

Er zijn nog drie toevoegingen waaraan gedacht kan worden voor de arbeidsmarktindicatoren. Deze zijn niet besproken tijdens de werkgroep. Allereerst kan het aandeel met een baan na afstuderen inclusief loondrempel bepaald worden. Daarmee combineren we de baankans en salaris, en controleer je (deels) voor de kwaliteit van de baan na afstuderen.²³ Dat maakt deze indicator ook interessanter voor werkende studenten in een deeltijd- en duale Ad-opleiding, omdat er meer wordt meegewogen in de indicator (het salaris). Ten tweede kan gedacht worden aan eenzelfde soort oplossing als bij doorstuderen. Van het aandeel dat na afstuderen een baan heeft, al dan niet met een loondrempel, kan aangegeven worden in welke sectoren dat is (top 5 en overig). Wel kan het zijn dat voor sommige opleidingen de uitsplitsing moeilijk te interpreteren is, omdat afgestudeerden in veel verschillende sectoren terecht kunnen komen. En ook hier is het voor kleinere opleidingen lastiger om deze uitsplitsing te maken. Als laatste kan er gedacht worden aan het arbeidsmarktperspectief op twee momenten inzichtelijk te maken, bijvoorbeeld 1,5 jaar na afstuderen en 5 jaar na afstuderen. Daarmee ontstaat inzicht in het carrièrepad, maar het is wel pas na enkele jaren op te stellen.

²² Dit voorstel is niet besproken met de werkgroep.

²³ Ook is het raadzaam om alleen te kijken naar banen van minimaal drie dagen, om bijbanen zo veel mogelijk uit te sluiten.

5.2 Definitieve sets indicatoren

Op basis van het voorgaande is er een set aan indicatoren voor voltijdopleidingen opgesteld en een iets afwijkende set voor deeltijd en duale opleidingen.

Voor **voltijd Ad-opleidingen** komen we uit op de volgende set aan indicatoren:

- Algemene tevredenheid;
- Tevredenheid over aansluiting met beroepsloopbaan;
- Doorstroom naar tweede studiejaar;
- Diploma na twee jaar;
- Aandeel dat binnen twee jaar doorstroomt in ho vervolgopleiding:
  - Top vijf opleidingen daarbinnen;
- Aandeel met een baan na afstuderen, al dan niet met een loondrempel:
  - *Mogelijk: top vijf sectoren waar afstudeerders in terechtkomen;*
  - *Mogelijk: Aandeel met een baan, al dan niet met een loondrempel, 5 jaar na afstuderen.*

Hierbij is ervoor gekozen om alleen de algemene tevredenheid te laten meespelen met daarbij de tevredenheid over de aansluiting met de beroepsloopbaan. Andere mogelijkheden zijn tevredenheid over inhoud en opzet en tevredenheid over studiebegeleiding.

Voor **deeltijd en duale Ad-opleidingen** komen we uit op de volgende set aan indicatoren:

- Algemene tevredenheid;
- Tevredenheid over aansluiting beroepspraktijk;
- *Maatstaf die inzicht geeft in studiebelasting per week met toelichting over mate van flexibiliteit;*
- Doorstroom naar tweede studiejaar;
- Diploma na twee jaar;
- Aandeel dat binnen twee jaar doorstroomt in ho vervolgopleiding:
  - Top vijf opleidingen daarbinnen;
- Aandeel met een baan, al dan niet met een loondrempel:
  - *Mogelijk: top vijf sectoren waar afstudeerders in terechtkomen;*
  - *Mogelijk: Aandeel met een baan, al dan niet met een loondrempel, 5 jaar na afstuderen.*

Belangrijke kanttekening is dat de maatstaf die inzicht geeft in studiebelasting per week zeer informatief is voor deeltijd -en duale studenten, maar nog wel beter uitgedacht moet worden. Ook is de indicator voor arbeidsmarkt-perspectief niet helemaal bevredigend. Ook hier geldt dat voor de tevredenheid andere mogelijkheden zijn.

Referenties

- Adviescommissie Flexibel hoger onderwijs voor werkenden (2014). *Adviesrapport Flexibel hoger onderwijs voor volwassenen*.
- Allen, J., Belfi, B., Bijlsma, I., Fouarge, D., & Peeters, T. (2019). *Ad-opleidingen: omvang en rendement*. ROA Reports Nr. 004. Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA).
- Berger, J., & Mathurin, A. (2021). *Tijd voor de studiekeizer*. Amsterdam: I&O Research.
- Bisschop, P., van den Berg, E., de Graaf, D., & Stolp, T. (2021). *Monitor Associate degree-opleiding*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.
- Bussemaker, J. (2015, 5 juni). *De Associate Degree krijgt een steviger rol in het onderwijsgebouw*. Kamerstuk 31288-473. Den Haag.
- De Graaf, D., & van den Berg, E. (2011) *Monitor Associate degree 2006-2010*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.
- Imandt, M., van den Berg, E., Mulder, J., Verbeek, F., Petit, R., & Meng, C. (2016). *Klaar voor de groei?*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.
- Van den Broek, A., Brink, M., Braam, C., & van Vugt, L. (2014). *Studentenmonitor 2013 - thematisch eindrapport*. Nijmegen: ResearchNed.
- Van den Broek, A., Cuppen, J., Warps, J., Termorshuizen, T., Lodewick, L., Brukx, D., de Korte, K., Ramakers, C., & Mulder, J. (2019). *Monitor Beleidsmaatregelen hoger onderwijs 2018-2019*. Nijmegen: ResearchNed.
- Van den Broek, A., Warps, J., Cuppen, J., Termorshuizen, T., & Lodewick, L. (2020). *Monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs 2019-2020*. Nijmegen: ResearchNed.

“De wetenschap dat het goed is.”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport 2021-94
ISBN 978-90-5220-151-1

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2021 SEO Amsterdam. Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roeterstraat 29
1018 WB, Amsterdam

+31 20 525 1630
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl